

**Jurbarko vaikų lopšelio-darželio „Nykštukas“
Ikimokyklinio ugdymo programa
2022 m.**

TURINYS

Ikimokyklinės ugdymo programos rengimas.....	2
I. Bendrosios nuostatos.....	3
II. Vaikai ir jų poreikiai.....	3-2
III. Įstaigos pedagogai ir kiti specialistai.....	4
IV. Tėvų ir bendruomenės poreikiai.....	4
V. Įstaigos savitumas.....	4-5
VI. Regiono ypatumai.....	6
VII. Teisinė bazė.....	6
VIII. Ikimokyklinio ugdymo principai.....	7
IX. Ikimokyklinio ugdymo programos tikslas.....	7
X. Ikimokyklinio ugdymo programos uždaviniai.....	7-8
XI. Integruotos programos.....	8
XII. Ugdymo turinys.....	8-9
XIII. Ikimokyklinio ugdymo metodai ir priemonės.....	9-10
XIII. Perspektyva.....	11
XIV. Ankstyvasis ugdymas (1-3 m.).....	12-25
XV. Rekomenduojamos temos.....	25
XVI. Ikimokyklinio amžiaus vaikų 3-6 m. programos ugdymo turinys.....	26-47
XVIII. Ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas.....	48
XIX. Naudota literatūra ir informacijos šaltiniai.....	49
XX. Mintys, idėjos, siūlymai, problemos programos atnaujinimai (užrašams).....	50-51

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS RENGIMAS

Ikimokyklinio ugdymo programą atnaujino:

Darbo grupė patvirtinta Jurbarko vaikų lopšelio-darželio „Nykštukas“ direktoriaus 2022 m. gegužės 11 d. įsakymu Nr. V-125 „Dėl darbo grupės, ikimokyklinio ugdymo programos atnaujinimo, sudarymo“.

Programa atnaujinta vadovaujantis Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija Lietuva 230“, „Valstybės švietimo strategijos 2013 – 2022 m.“ (patvirtinta 2013 m. gruodžio 23 d. Nr. XII-745) pagrindinėmis nuostatomis, „Geros mokyklos koncepcija“ (2015), Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu (2005, redakcija 2011), „Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015), „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“ (2014) ir „Ikimokyklinio ugdymo metodinės medžiagos priemonių rinkiniais“ (2022).

PRITARTA
Jurbarko rajono savivaldybės tarybos
2016 m. kovo 31 d.
Sprendimu Nr. T2-90

PATVIRTINTA
Jurbarko vaikų lopšelio-darželio
„Nykštukas“ direktoriaus
2022 m. birželio 1 d.
Įsakymu Nr. V - 147

JURBARKO MIESTO VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „NYKŠTUKAS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Ikimokyklinio ugdymo programos teikėjas-Jurbarko vaikų lopšelis-darželis „Nykštukas“.

Teisinė forma-Jurbarko miesto vaikų lopšelis-darželis yra Jurbarko rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga, indentifikavimo kodas-190916264.

Įstaigos grupė-bendrojo lavinimo.

Tipas-lopšelis-darželis.

Juridinis statusas-yra viešasis juridinis asmuo, turintis savo antspaudą ir sąskaitą banke.

Steigėjas-Jurbarko rajono savivaldybės taryba.

Adresas-K. Donelaičio g. 22 a., Jurbarkas LT-74181, telef. 8 (447) 72 297, el. p. irena.bertuliene@nykstuks.eu, interneto svetainė www.nykstukas.eu, lopšelio-darželio „Nykštukas“ Facebook adresu <https://www.facebook.com/jurbarkonykstukas/>

Mokymo kalba-lietuvių.

Pagrindinė veiklos sritis-švietimas.

Pagrindinė veikla-ikimokyklinis ugdymas.

Kita veikla-priešmokyklinis ugdymas.

Lopšelis-darželis savo veiklą grindžia:

Lietuvos Respublikos Konstitucija; Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu; Lietuvos respublikos Vyriausybės nutarimais; Valstybės švietimo 2013-2022 strategija; Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“; Jungtinių Tautų vaikų teisių konvencija; LR vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu; Geros mokyklos koncepcija; Švietimo, kultūros ir sporto ministerijos, steigėjo priimtais teisės aktais; Lopšelio-darželio „Nykštukas“ nuostatais, vidaus darbo taisyklėmis bei darbuotojų pareiginiiais aprašais ir kt. dokumentais.

II. VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Jurbarko vaikų lopšelyje-darželyje „Nykštukas“ ugdomi ankstyvojo 1-2 m., ikimokyklinio 3-6 m. ir priešmokyklinio 6-7 m. amžiaus vaikai. Įstaigoje veikia 12 amžiaus vaikų grupių: 2 grupės ankstyvojo amžiaus - „Zuikučių“, „Boružiukų“; 7 ikimokyklinio (3 – 4 m., 4 - 5 m.; 5 – 6 m. grupės - „Saulės zuikučių“ , „Spinduliukų“, „Pelėdžiukų“, „Drugelių“, „Kodėlčiukų“, „Vyturiukų“, „Giliukų“ ir 3 priešmokyklinio ugdymo grupės (5/6 – 7 m.) - „Spalviukų“, „Nykštukų“, „Sveikuolių“.

Ikimokyklinio ugdymo programa siekiama tenkinti vaiko prigimtinius, kultūros, socialinius, pažintinius, saugumo poreikius.

Lopšelyje-darželyje diegiamos ugdymo turinio naujovės, ugdymas visuminis, integruotas. Pagrindinė vaiko veikla-žaidimas, kaip pagrindinė kūrybinė veikla, būtina visapusiškam ugdymuisi. Ugdymo procese skiriamas prioritetas vaiko sveikatos saugojimui ir stiprinimui. Vaikai su specialiais poreikiais integruoti į bendrojo ugdymo turinio vaikų grupes, jiems teikiama specialistų pagalba. Vaikai ugdomi tautinių tradicijų dvasia su supančia gimtojo krašto gamta, skatinama saviraiška.

III. ĮSTAIGOS PEDAGOGAI IR KITI SPECIALISTAI

Lopšelyje-darželyje dirba ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo pedagogai. Dauguma įstaigoje dirbančių pedagogų (apie 70%) įgiję aukštąjį universitetinį ir aukštąjį koleginių išsilavinimą. Pedagogų kompetencijos įvertintos suteiktomis ikimokyklinio ugdymo auklėtojo ir metodininko kvalifikacinėmis kategorijomis.

Įstaigos pedagogų kolektyvas pasižymi asmenybių įvairove: čia dirbantys žmonės įvairaus amžiaus, skirtingų kompetencijų ir gyvenimo patirties, pripažįstantys skirtingus ugdymo stilius. Tačiau visus sieja darbo motyvacija, pasitikėjimas, atsakomybė, nuolatinis tobulėjimas, atvirumas pokyčiams, gebėjimas organizuoti ugdymo procesą atsižvelgiant į individualius vaikų poreikius, galias ir vyraujanti nuostata: pedagogo profesionalumas - pagrindinė kokybiško ugdymo sąlyga.

Lopšelyje-darželyje suformuota pagalbos vaikui ir šeimai specialistų komanda: dirba logopedai, psichologas.

Visi pedagogai aktyviai tobulina, kelia savo kvalifikaciją įvairiuose tarptautiniuose, šalies ir regiono seminaruose, kursuose, mokymuose bei patys dalinasi gerą patirtimi. Įgytas naujoves aktyviai perteikia organizuodami ugdymo procesą vaikams, taikydami įvairius inovatyvius, netradicinius metodus bei kurdami edukacines aplinkas.

IV. TĖVŲ IR BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Tėvai gerai vertina įstaigoje sukurtą aplinką, kuri užtikrina vaikų saugumą, tausoja sveikatą ir sudaro prielaidas vaikams visapusiškai tobulėti. Tėvų nuomone įstaigoje dirbantys pedagogai yra kompetentingi, jų gebėjimai ir žinios laiduoja kokybišką vaikų ugdymą (sį), jie informuojami apie vaikų daromą pažangą ir pasiekimus. Tėvams labai svarbu, kad lopšelyje-darželyje vaikai išmoktų bendrauti, jaustųsi saugiai. Labiausiai tėvai nori, kad vaikai išmoktų mokytis, mąstyti, spręsti problemas, vertinti sukaupią informaciją, gerai būtų parengti mokyklai. Tėvai teigiamai atsiliepia apie vaikų sveikatos ugdymą įstaigoje.

Atsižvelgiant į šeimos poreikius ir darželio galimybes, darželyje sudarytos sąlygos vaikams papildomai ugdytis šokio, etnografinio ansamblio „Volungėlė“, futbolo, karate, krepšinio ir Robotikos užsiėmimuose.

V. ĮSTAIGOS SAVITUMAS

Įstaigos kultūrą, jos savitumą nusako visos bendruomenės vertybės, įsitikinimai, tradicijos. Lopšelis-darželis „Nykštukas“- sveikatą stiprinanti mokykla vedanti ugdytinius daugiau, kaip 20 metų sveikatos taku. Džiaugiamės, kad šis sveikatos takelis plėtėja, o norinčių juo keliauti daugėja.

Nuo 2010 metų dalyvaujame Lietuvos tautinio olimpinio komiteto programoje „Olimpinė karta“ nuo 2003 m. Lietuvos sveikatą stiprinančių mokyklų tinklo narys. Sudaryta ir nuolat veikianti sveikatos stiprinimo darbo grupė. Grupės parengta sveikatos stiprinimo ugdymo programa „Sveikatos ABC“ 2022-2026 m. m. gavo Valstybinio aplinkos sveikatos centro pritarimą

jos vykdymui. Programa sėkmingai integruojama į įstaigos „Ikimokyklinio ugdymo programą“ ir „Bendrają priešmokyklinio ugdymosi programą“. Lopšelio-darželio pedagogai ieškodami naujų, įdomių vaikams priimtinių būdų sveikatai gerinti ir sveikos gyvensenos įgūdžiams ugdyti atsižvelgia į šio laikmečio iškilusias įvairias problemas, aktyviai vykdo projektinę veiklą.

Lopšelyje-darželyje prioritetinės sritys – vaikų sveikatos saugojimas ir kokybiškas ugdymas.

Lopšelyje-darželyje vykdoma įvairi fizinė veikla, sveikatinimo įgūdžių ugdymas. Kasdieninėse ir projektinėse veiklose organizuojamos įvairios sporto pramogos, šventės, turnyrai, žygiai pėsčiomis, dviračiais, išvykos į parkus, piliakalnių lankymas.

Sėkmingai įsijungėme į Lietuvos futbolo federacijos programos „Sugrąžinkime vaikus į stadionus“ skelbtą projekto konkursą „Mažasis futboliukas“. Projekto veikloje dalyvauja vyresniojo ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus grupių ugdytiniai.

Aktyviai dalyvaujame ikimokyklinio ugdymo kūno kultūros pedagogų asociacijos RIUKKPA organizuojamuose renginiuose: „Aktyvus koridorius“, „Trikrepšis“, „Rieda ratai rateliukai“, „Judrūs vaikai – gamtos vaikai“, „Mažoji mylia“ „Lietuvos mažųjų žaidynėse“ ir kt.

Mokyklos sveikatos stiprinimo kontekste svarbią vietą užima S. Kneipo sveikatinimo elementų taikymas pedagoginiame procese. Vykdytų judėjimo, grūdinimu vandeniui, vaistažolių terapijos, subalansuotos mitybos, harmonijos ir tvarkos terapijos veiklų metu vaikai įgija sveikos gyvensenos įpročių ir gebėjimų

Projektinės veiklos dėka ne tik ženkliai pagerėjo sąlygos vaikų fizinei veiklai, edukacinė aplinka, bet ir suaktyvėjo sportinė veikla, ypač prigijo, tapo mėgstami įvairūs sportiniai renginiai, pramogos, varžybos. Kiekvienais metais į renginius atvyksta rajono, šalies įstaigų ugdytiniai pedagogai, su kuriomis lopšelis – darželis bendradarbiauja jau ne vienerius metus.

Siekdama įstaigos veiklos viešumo, bendruomenė sėkmingai vykdo darbus ir už įstaigos ribų visada įsilieja į Jurbarko miesto, rajono organizuojamus renginius. Kiekvienais metais spalio mėnesį sukviečiama mikrorajono bendruomenė į „Rudens džiaugsmų“ savaitę, pavasarį – į rajoninę ikimokyklinukų poezijos šventę „Po saulytės delnu“. Į lopšelio – darželio olimpinį sąjūdį, olimpinės dvasios puoselėjimą labai gražiai įsiliejo organizuojamas tradicinis ikimokyklinio amžiaus vaikų sporto renginys „Nykštuko žaidynės“ - sukviečiantis mažuosius sportininkus iš rajono bei šalies ikimokyklinių įstaigų.

Tenkinant vaikų pažinimo poreikį pažinti artimiausią aplinką yra tinkamos sąlygos, nes esame miesto centre: patogu aplankyti biblioteką, policijos komisariatą, priešgaisrinę gelbėjimo tarnybą, Panemunių dviračių taką, miesto parkus ir kitus lankytinus objektus.

Nemažai informacijos apie lopšėlį – darželį, jo veiklą pateikiama bendruomenės įstaigos internetiniame puslapyje ir Facebook paskyroje, Jurbarko krašto interneto svetainėje, Lietuvos sveikatą stiprinančių mokyklų tinkle svetainėje, LTOK, „Olimpinės kartos“ internetinėse svetainėse ir kt.

Bendradarbiaujame su miesto bei šalies ugdymo įstaigomis dirbančiomis sveikatos, olimpinio ugdymo kryptimi, biblioteka, kultūros centru, krašto istorijos muziejumi, policijos komisariatu, sporto ir kultūros centru bei kitais socialiniais partneriais ir institucijomis. Bendradarbiavimas vyksta pagal pasirašytose sutartyse sritis, sąlygas.

VI. REGIONO YPATUMAI

Regiono savitumas sukuria puikią erdvę ugdymo proceso tikslams įgyvendinti, nes

Jurbarkas – garsus savo istorine praeitimi įsikūręs trijų upių – Nemuno, Mituvos, Imsrės santakoje. Jurbarko kraštas didžiuojasi ne tik didžiausia Lietuvos upe – Nemunu, bet ir išpūdingu gamtovaizdžiu, istorija, su didingomis pilimis, piliakalniais, legendomis ir padavimais.

Mes didžiuojamės, kad būtent iš Nemuno krašto yra kilę daug garsių Lietuvos visuomenės, kultūros, mokslo, meno veikėjų: P. Cvirka, S. Šimkus, V. Grybas, K. Glinskas ir kiti. Regiono išpūdingo gamtovaizdžio ir istorinių lankytinų objektų dėka galime sėkmingai ugdyti vaikų pilietiškumą - mylėti, gerbti ir saugoti mus supančią gamtą, ugdyti sąmoningą mūsų bendruomenės pilietį, gebantį priimti atsakomybę už save ir kitus.

VII. TEISINĖ BAZĖ

Programos rengimas motyvuotas: tuo, kad įgyvendinant Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 7 straipsnio 1 punktą, kuris skelbia, kad „Ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius poreikius“. Visuomenės atsinaujinimui būtina užtikrinti laimingą vaikystę, laiduoti vaikui fizinę, psichinę ir socialinę gerovę, nepažeisti jo teisių, skelbiamų *Vaiko teisių deklaracijoje, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje (ratifikuota 1995 m. Liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983)* teigiama, kad valstybės dalyvės garantuoja vaikui, sugebančiam suformuluoti savo pažiūras, teisę laisvai jas reikšti visais jį liečiančiais klausimais, pabrėžiama vaiko teisė dalyvauti priimant su savo gyvenimu susijusius sprendimus” ir kt.

Lietuvos respublikos valstybinėje švietimo strategijoje 2013-2022 m. m. numatoma „suteikti mokiniams <...> palankiausias galimybes išskleisti individualius gebėjimus ir realizuoti specialiuosius poreikius.“

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme (2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281) 22 straipsnyje teigiama, kad „sveikatos priežiūros mokykloje paskirtis – saugoti ir stiprinti mokinių sveikatą, aktyviai bendradarbiaujant su jų tėvais (globėjais, rūpintojais)“. Tam pasiekti „mokyklos rengia ir įgyvendina sveikatos stiprinimo programas. Jos gali būti remiamos iš valstybės ir (ar) savivaldybių visuomenės sveikatos rėmimo tikslinių programų ir kitų lėšų“.

Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2003 metų gegužės 20 dienos nutarimu, tarp kitų vaiko gerovės apsaugos įgyvendinimo siekių teigiama, kad „vaikui reikia užtikrinti gerą sveikatos priežiūrą daug dėmesio skirti vaiko sveikatinimo programoms, užtikrinančioms vaiko fizinės, socialinės, emocinės ir pažintinės raidos galias, suteikiant galimybę kiekvienam vaikui gauti žinias apie sveikatos išsaugojimą ir stiprinimą, padedančiom užkirsti kelią blogų įpročių atsiradimui”.

Įgyvendindami programą atsižvelgėme ir į kitus strateginius šalies, rajono, įstaigos vidaus veiklos dokumentus, reglamentuojančius šiuolaikinį požiūrį į vaiką, jo visapusišką ugdymą (si).

VIII. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Vaikų ugdymas ikimokyklinėje įstaigoje grindžiamas šiais principais:

Humaniškumo – vaikas gerbiamas kaip asmenybė, pripažįstama vaiko vidinio pasaulio nepriklausomybė ir savarankiškumas, nesužeidžiant vaiko dvasios, atidžiai gilinantis į kiekvieno vaiko natūralius raidos dėsnius, jo ypatumus, siekimus, poreikius.

Demokratiškumo – atviri santykiai, pagarba ir dialogas tarp visų bendruomenės narių. Galimybė rinktis, asmeninis aktyvumas, pakantumas skirtingumams ir bendrumo jausmas. Poreikių tenkinimas, sugebėjimas argumentuoti ir atsakomybė.

Sveikatingumo – laiduoti vaikui fiziškai ir psichologiškai saugią aplinką, vadovaujantis šiuo principu, vaikas ugdomi nuostata savarankiškai laikytis asmens higienos, aktyvios veiklos, poilsio ir maitinimosi ritmo. Įgydami sveikos gyvensenos įgūdžių, pratinasi saugoti savo ir kitų fizinę bei psichinę sveikatą, saugiai jaustis ir elgtis atitinkamoje aplinkoje.

Individualumo - ugdyti vaiką pagal jo sugebėjimus, vadovaujantis nuostata, kad kiekvienas vaikas yra asmenybė ir atsižvelgiant į jo sveikatą, išgales, turimą patirtį, skirtingą pasaulio suvokimą, pomėgius.

Integralumo – sudaryti vaikui sąlygas įvairių kompetencijų integracijai į įvairias ugdymo(si) sritis, garantuoti harmoningą asmenybės formavimąsi, visuminį pasaulio suvokimą, pažinimo, mąstymo ir veiklos darną.

Atsinaujinimo – ugdyti kūrybingą, tvirto būdo, gebantį priimti ir kritiškai vertinti informaciją, apsispręsti ir priimti sprendimus žmonių. Vaikų ugdymas atviras vertinantis ir priimantis naujoves, išsaugantis dorovės normas bei tautiškumo branduolį, ugdymo turinys nuolat atnaujinamas, derinamas su ugdymui keliamais tikslais ir uždaviniais.

Tęstinumo – suderinus šeimos lūkesčius su vaikų ugdymo (si) turiniu ikimokyklinėje įstaigoje, užtikrinamos kiekvienam vaikui galimybės įgyti pradinis įgūdžius, gebėjimus, nuostatas ir suteikiamos palankios visiems vaikams galimybės ugdytis, pereinant iš vieno amžiaus tarpsnio į kitą, bei pasirengti priešmokykliniam ugdymui (si).

IX. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS

Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsninumu, padėti vaikui ugdytis savarankiškumo, tinkamo bendravimo su kitais, pasitikėjimo savimi, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis ir sveiko, fiziškai aktyvaus gyvenimo pradmenis.

X. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS UŽDAVINIAI

1. Saugoti ir stiprinti vaikų fizinę ir psichinę sveikatą, garantuoti socialinį, psichologinį ir fizinį vaiko saugumą, tenkinti judėjimo ir aktyvumo poreikį.
2. Padėti vaikams susiformuoti vertybines sveiko gyvenimo nuostatas, įgyti įgūdžių, įpročių.
3. Plėsti vaikų socialinę patirtį, sudaryti sąlygas visapusiškai reikštis, parengti vaikus galimų problemų sprendimui.
4. Atsižvelgiant į ugdytinio poreikius, gebėjimus, galias bei tėvų lūkesčius, skatinti vaiką kaupti naują patirtį, tyrinėti, eksperimentuoti, išbandyti naujas veiklos formas bei pažinimo būdus.
5. Bendradarbiaujant su šeima individualizuoti vaikų ugdymą, atsižvelgiant į vaiko poreikius, gebėjimus, tėvų lūkesčius, suteikiant pagalbą specialiųjų poreikių vaikams.
6. Derinant šeimos ir vaiko ugdymo(si) poreikius teikti papildomo ugdymo paslaugas.
7. Bendradarbiaujant su socialiniais partneriais, įtraukti juos į ugdymo proceso organizavimą, atkreipti visuomenės dėmesį į ikimokyklinio ugdymo svarbą.

XI. INTEGRUOTOS PROGRAMOS

1. „Sveikatos ABC“ programa.
2. Socialinių emocinių įgūdžių ugdymo programa „Kimočis“.
3. Tarptautinė socialinių įgūdžių programa „Zipio draugai“
4. Lietuvos tautinio olimpinio komiteto ilgalaikės programos „Olimpinė karta“

5. Programos „Sugražinkime vaikus į stadionus“ projektas „Futboliukas“.
4. „Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa“.
5. „Vaisių ir daržovių vartojimo skatinimas mokyklose“.
6. Programa „Pienas vaikams“.
7. Gyvenimo įgūdžių programa
8. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa.

XII. UGDYMO TURINYS

Ugdymo turiniu siekiama, kad ugdymas būtų visapusiškas ir integralus. Turinyje atsižvelgiama į vaiko amžiaus tarpsnių ypatumus, vaiko patirtį ir gebėjimus, vaiko ugdančiosios aplinkos ir biologinio brendimo sąveiką bei ugdymosi pasiekimų sritis ir lūkesčius.

Ugdymo veiksnių pagrįsta žaidimu, nes žaidimas pagrindinis ugdymo(si) metodas. Pedagoogo pagrindinis vaidmuo vaiko ugdymosi procese yra ugdomųjų situacijų sukūrimas, o ne tiesioginis mokymas.

Lopšelio- darželio ikimokyklinio ugdymo turinys sudarytas iš aštuoniolikos lygiaverčių ugdymosi pasiekimų sričių, išskirtų atsižvelgiant į vaiko raidos bei ugdymosi ypatumus („Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“ 2016). Dvi ugdymo sritys – Informatinio mąstymo ir skaitmeninio raštingumo bei Inžinierinio ugdymo – išskirtos, atsižvelgiant į NŠA projekto „Inovacijos vaikų darželyje“ metodiniuose rinkiniuose inovatyviam ikimokykliniam ugdymui mokslininkų ir praktikų siūlomos idėjos.

Aštuoniolika ugdymosi sričių apima svarbiausias vaiko nuo 1 metų iki 6 metų pasiekimus, kurie sudaro pamatą sėkmingai kompetencijų – komunikavimo, kultūrinės, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninės, socialinės, emocinės ir sveikos gyvensenos.

Turinyje pateikiama vaiko **ugdymosi pasiekimų sritys, kurios atitinka komunikavimo, kultūrinės, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninės, socialinės, emocinės ir sveikos gyvensenos ugdymo(si) kompetencijas**. Tai 18 vaiko ugdymo(si) pasiekimo sričių, kur kiekvienoje išskirta vertybinė nuostata ir esminis gebėjimas. Vaiko ugdymosi pasiekimų sritys padeda geriau suvokti ir sisteminti vaiko vertybines nuostatas bei gebėjimus. Pateikiamos vaiko ugdymosi ir pasiekimų vertinimo sritys bei jo pasiekimai (suvokimas, supratimas, žinios) tose srityse vertybinės nuostatos ir gebėjimai, kuriuos vaikas turėtų įgyti iki šešerių metų.

Vertybinė nuostata – tai ugdymo ir ugdymosi procese įgytas nusiteikimas, polinkis, požiūris, išreškiantis vaiko santykį su savimi, kitais ir su aplinka.

Esminis gebėjimas – tai nuo gimimo iki šešerių metų kiekvienoje iš ugdymosi pasiekimų sričių įgytas svarbiausias vaiko gebėjimas ką nors daryti, veikti, elgtis. Kiekvienoje ugdymosi pasiekimų srityje išskirtas pagrindinis gebėjimas, su kuriuo gali būti susiję kiti konkretesni gebėjimai, vaiko patirtis ir žinojimas.

Skiltyje „suvokimas, supratimas, žinios“ pateikiami vaiko ugdymosi rezultatai iš kiekvienos ugdymosi pasiekimo srities, rodantys vaiko pažangą jam įgyjant vertybines nuostatas ir gebėjimus nuo gimimo iki šešerių metų.

Ugdymo (si) turinys sudarytas remiantis įstaigos pedagogų patirtimi, vaikų gebėjimais ir poreikiais bei tėvų lūkesčiais.

XIII. IKIMOKYKLINIO UGDYMO METODAI IR PRIEMONĖS

Lopšelyje-darželyje naudojamų ugdymo metodų paskirtis – padėti atsiskleisti vaikui, paskatinti jo saviraišką, siekti, kad numatytas ugdymosi turinys taptų vaiko savastimi.

Ugdymosi strategijos ir metodai:

Dominuojanti veikla – žaidimas (spontaniškas, individualus, poroje, grupėje, inicijuotas suaugusiojo ar bendraamžių), atsižvelgiant į vaiko galias, pomėgius ir poreikius.

Ugdymas kuriant ir keičiant aplinką. Įrengiamos vaiko veiklai patogios erdvės, parenkamos ugdymąsi, kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, simboliai, užrašai, ženklai ir kt. Naujos priemonės pristatomos originaliai, įdomiai, parodomi veikimo su jomis būdai. Aplinka keičiama pagal vaikų sumanymus ir norus.

Ugdymasis pavyzdžiu. Pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikdamas vaikų akivaizdoje skatina jį atkartoti, mėgdžioti ir įsijungti į norimą veiklą, savarankiškai ją plėtotojant toliau. Pedagogas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo ar veiklos partneris, mimika, elgesiu, veiksmis, daiktais, modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams. Kito vaiko pavyzdys. Mažesni mokosi iš vyresnių.

Kūrybinė pedagogo sąveika. Pedagogas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema probleminiu klausimu, įdomia informacija, netikėtomis medžiagomis ir kt. Nuolat bendrauja su vaikais, pastebi jų interesus norus, gebėjimų lygį, pateikia patarimų, informacijos, praturtina vaikų patirtį, siekia vaiko kūrybos, interpretacijos, atradimų, bandymų.

Situacinis (si) spontaniška) ugdymas. Pedagogas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią vaiko idėją, problemą ar sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vetinga patirtimi, emociškai palaiko. Išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus. Ugdymo ir ugdymosi situacijų susidarymo skatinimas bendrais susitarimais ir sprendimais, probleminiais klausimais, diskusijomis.

Ugdymo(si) priemonės:

Ugdymo(si) aplinka yra neatsiejama ugdymo turinio dalis, padedanti siekti ikimokyklinio ugdymo programos tikslo. Kuriama aplinka sudaro sąlygas skleisti kiekvieno vaiko kritiniam ir kūrybiniam mąstymui, kūrybiškumui, vaikai skatinami patirti kūrybos džiaugsmą, spręsti problemas, reikšti savo nuomonę. Aplinkoje yra pakankamai įvairių ugdomųjų priemonių (pat ir specialiųjų ugdymosi priemonių), skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, vaizduotę. Ugdymo aplinkoje yra įrangos ir ugdym(si) priemonių, pritaikytų ir berniukams ir mergaitėms. Vaikams žaisti, bendrauti sudaromos sąlygos ir už grupės ribų, panaudojamos ir kitos erdvės. Vaikai susipažįsta tarpusavyje, kuria bendrus žaidimus, mokosi orientuotis darželio aplinkoje.

Grupių baldai, įranga ir ugdymo priemonės, grupių erdvės, kitos patalpos, žaidimų aikštelės yra patrauklios, estetiškos, saugios ir patogios. Vidaus patalpos ergonomiškos, tinkamai apšviestos, vėdinamos, jose palaikoma tinkama temperatūra.

Kasdieninio gyvenimo įgudžiams ugdytis naudojamos priemonės stalui seviruoti, aplinkai puošti, higienai užtikrinti. Žinias ir patirtį apie sveiką gyvenseną vaikai įgyja nuolat veikdami gamina įvairius patiekalus, susipažįsta su maisto produktais. Šiam procesui vykdyti įsigyjami daiktai, medžiagos, įrankiai, buitinė technika ir įrenginiai, knygos, plakatai, garso vaizdo įrašai ir kt.

Žmogaus kūnui tyrinėti naudojami muliažai, plakatai, didaktiniai ir stalo žaidimai, konstruktoriai, video įrašai ir kt.

Judėjimo poreikį tenkinti padeda įrenginiai esantys grupėje, salėje ir lauke (kompleksai su skersiniais, kopetėlėmis, virvėmis, čiuožyklomis, sūpynėmis, sveikatingumo takeliai iš įvairių faktūrų (akmenukų, pjuvenų, medžio ritinėlių ir kt.) medžiagų, trikrepsio, futboliuko, judriųjų žaidimų aikštelės. Lauke ir vidaus patalpose (grupėse, sporto salėje) naudojamos sporto priemonės: kamuoliai, virvutės, lankai, šokdynės, gimnastikos lazdos, futboliuko vartai ir kt.

Bendravimo situacijoms kurti, problemoms spręsti naudojami įvairūs kūrybiniai, stalo konstrukciniai žaidimai, siužetinių žaidimų atributika. Kuriamos uždaros erdvės: nameliai, palapinės, širmos, nusiramino kampeliai, įvairios pertvaros, kurios užtikrina saugų judėjimą, padeda atsiriboti nuo kitų, kai vaikui to norisi, rinktis žaidimo vietą, priklausomai nuo vidinės būsenos ar nuotaikos.

Kuriamos erdvės tyrinėjimams ir eksperimentavimams. Naudojamos priemonės, skatinančios savaiminę vaikų veiklą, iniciatyvas, norą pažinti, atrasti. Tai „šviesos“, „smėlio“ stalai, smėlio dėžės kieme ir grupėje, įvairios lempos, šviestuvai, prožektoriai, didinamieji stiklai, lupos, svarstyklės, matavimo prietaisai, šviesos projektoriai ir kt. Vaikų veiklai pasitelkiamos įvairios techninės priemonės: muzikiniai centrai, telefono, kasos aparatai, mikroskopai, skaičiuotuvas.

Naudojamos informacinės technologijos: kompiuteriai, interaktyvios „Smart“ lentos, vaizdo kameros, fotoaparatai, planšetės. Vaikai patys ar su kitų pagalba tyrinėja, atranda įvairias technologijų panaudojimo galimybes, padidėja jų matematinio ugdymosi galimybės – vaikai mokosi grupuoti, lyginti, apibendrinti, klasifikuoti. Grupėse įdiegtas internetas, kuriame vaikai gali ieškoti informacijos, žaisti kompiuterinius žaidimus.

Komunikacinei veiklai pasitelkiamos informacinės priemonės: (bibliotekėlės pasakų, spalvinimo užduotėlių knygos, įvairios enciklopedijos ir kt.), spaudiniai (plakatai, stalo žaidimai, konstrukciniai žaidimai ir kt.), skaitmeninės priemonės (paruoštukai, įrašai, kompiuteris, ugdomieji animaciniai filmai, kompiuteriniai žaidimai ir kt.), meninės raiškos priemonės (antrinės žaliavos, dailės priemonės, knygos, paveikslai, parodos).

Organizuojamos edukacinės programos vaikams suteikia naujų išpūdžių, kurie skatina kalbėti, reikšti mintis.

Vaikų meninei, kūrybinei veiklai kuriama saviraišką žadinanti aplinka. Naujos patirties vaikai įgyja lankydami parodas, teatrus, renginius, susitikdami su meno žmonėmis, stebėdami meninių kolektyvų pasirodymus. Vaikų meninei raiškai naudojamos įvairios faktūros medžiagos, dailės priemonės, muzikiniai instrumentai, garso ir vaizdo įrašai, teatro priemonės, atributika, dekoracijos erdvėms įsirengti. Priemonėms sudėti naudojamos spalvingos, estetiškos žaislų lentynos, dėžės ir krepšiai.

XIV. PERSPEKTYVA

Atsižvelgiant į greitai besikeičiančios, modernėjančios visuomenės bei lopšelio-darželio „Nykštukas“ bendruomenės poreikius ir orientuojantis į vaikų ugdymo (si) poreikių pokyčius „Išimokyklinio ugdymo programa“ bus periodiškai kas 2 metai peržiūrima, analizuojama, vertinama, atnaujinama.

XV. ANKSTYVASIS UGDYMAS (1-3 M.)

Vaiko pasiekimų sritys	Vaiko suvokimas, supratimas, žinios
<p style="text-align: center;">1.KASDIENINIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Noriai ugdomi sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius. <i>Esminis gebėjimas.</i> Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pratinsis pats valgyti, gerti iš puoduko, gražiai elgtis prie stalo; - mokės paimti stalo įrankius ir taisyklingai jais naudotis; - atpažins skirtingus maisto produktus ir pasakys ko nori ir ko nenori valgyti; - stengsis savarankiškai apsirengti ir nusirengti; - pats nusimaus kojinautes, kelnes; - pats užsidės kepuraitę; - pats apsiaus ir nusiaus šlepetes; - bandys segti sagas; - atpažins savo drabužėlius; - parodys mimika, ženklais arba pasakys suaugusiajam, kada nori tuštintis ar šlapintis; - pats bandys atsisekti sauskėlių lipdukus; - pats eis į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarkys; - tualete pats nusimaus ir užsimaus kelnaites; - pažins higienos reikmenis (muilas, rankšluostis, nosinė, šukos ir t.t.) ir padedamas suaugusiojo jais naudosis; - pats plausis rankas ir jas nusišluostys; - pats prausis; - atliks užduotis su vėsiu ir šiltu vandeniu; - pats šukuosis; - dantų šepetėliu ir pasta valys dantukus; - susipažins su kūno dalimis, žinos jų paskirtį; - saugiai elgsis aplinkoje; - pats pasiims žaislus ir pažaidęs padės juos į vietą; - laisvai judės grupėje; - stengsis taisyklingai sėdėti, stovėti; - daug kalbės, klausysis; - laikysis nusistovėjusios tvarkos; - žais pats vienas; - išmoks žaisti greta kitų bendraamžių; - patirs džiaugsmą naudojant kontrastingą dušą (apipilant šiltu ir vėsiu vandeniu rankas, kojas, veidą); - pradės taikyti sveikos gyvensenos įgūdžius kasdieniniame gyvenime;
<p style="text-align: center;">2. FIZINIS AKTYVUMAS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminis gebėjimas.</i> Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas</p>	<ul style="list-style-type: none"> - padedant suaugusiajam arba išsikibęs į turėklą lips laiptais aukštyn ir žemyn pristatomuoju žingsniu; - atsėdęs ant riedančio žaislo stumsis kojomis

<p>pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.</p>	<p>ir vaivuos;</p> <ul style="list-style-type: none"> - pralys per kliūtis keturpėsčia, vaikščiodamas apeis arba peržengs kliūtis; - pereis plačia (25-30 cm) linija; - atsispirdamas abiem kojomis pašoks nuo žemės, nušoks nuo laiptelio, peršoks liniją; - šokinės vietoje abiem kojomis; - ridens, mėtys, gaudys kamuolį ir jį paspirs, išlaikydamas pusiausvyrą; - pakels nuo žemės didesnę kamuolį ir paduos; - bėgs vis greičiau; - kaitalios ėjimą su bėgimu; - laisvai bėgios po aikštelę, kambarį, salę; - užlips ant suolo, pats nulips; - supsis arkliukais, sūpuoklėmis; - pastovės suglaudęs kojas ir užmerkęs akis; - eidamas nešis žaislą ar daiktą; - vieną po kito rankios smulkius daiktus; - mokės eiti susikibus rankomis, rateliu, vorele; - žais judriuosius žaidimus greičiui, jėgai, vikrumui, koordinacijai, smulkiajai motorikai, bendravimui lavinti, siužetinius žaidimus; - žais smėlio ir vandens žaidimus; - stengsis tiksliai atlikti judesius ir veiksmus; - geriau derins akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius; - tiksliau konstruos; - įkirps popieriaus kraštą; - patirs judėjimo džiaugsmą.
<p>3. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Atpažįsta ir įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atsiliepia į kito jausmus (užjaučia, padeda).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - atpažins kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmą, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas; - stebės kitus vaikus ir reaguos į jų elgseną; - emocijos darysis vis pastovesnės; - plėtos savo, ar suaugusiųjų pasiūlytas idėjas, atskleisdamas savo norus, jausmus, polinkius; - išbandys įvairius konflikto sprendimo ar savo interesų gynimo būdus (rėks, neduos žaislo, pasakys suaugusiajam ir t.t.); - savo jausmus išreikš verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis: gestais, mimika, garsine išraiška; - susikurs savo paties emocijų raiškos valdymo būdus; - ims naudotis iš suaugusiųjų išmoktais emocijų raiškos ir jų valdymo būdais; - ims vartoti emocijas išreiškiančius žodelius (jaustukus, ištiktukus); - suaugusiųjų paskatintas, reaguos į kitų žmonių emocijas; - ims suvokti, kad jo paties ir kitų emocijos gali

	<p>skirtis;</p> <ul style="list-style-type: none"> - reaguos į kitų žmonių emocijas atjausdamas (net ir suaugusiems neskatinant); - bandys savo emocijas, nuotaiką, jausmus pavadinti žodžiais; - džiaugsis pasiektu rezultatu, liūdės dėl nesėkmės, džiaugsis pagyrus; - emocijų būseną pradės reikšti įvairiomis dailės priemonėmis: kreidelėmis, spalvotais pieštukais, tapymo priemonėmis;
<p style="text-align: center;">4. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.</p> <p><i>Esmenis gebėjimas.</i> Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, įsiaudrinęs geba nusiraminti, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - išsigandęs ar užsigavęs nusiramins kalbinamas suaugusiojo; - pats ieškos nusiramino: čiulps čiulptuką, ropšis ant kelių, glaus savo žaisliuką; - pradės valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančiu suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius; - pratinsis valdyti savo emocijų raišką, stebėdamas kitų žmonių mimiką, gestus ar girdėdamas balsą; - vykdys paprastus suaugusiojo nurodymus; - aiškiai išsakys savo norus, ketinimus; - žaidžiant kalba su savimi, tai padės sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį; - bandys laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų; - gebės trumpam laikui sutelkti dėmesį, dalyvaujant įvairioje veikloje; - susikaups apžiūrinėjant paveikslėlius, žaislus, kitus daiktus; - paragintas gebės palaukti savo eilės; - gebės savo nuotaiką atsakyti į suaugusio nuotaiką; - savo nuotaiką, emocijas pavadins žodžiais; - žaisdamas su bendraamžiais gebės derinti tarpusavio veiksmus, laikysis tam tikros žaidimo tvarkos; - kai primenama, trauksis nuo draudžiamo objekto; - pats ieškos sprendimų, kaip išspręsti nedideles problemas; - tęs žaidimą ar kitą veiklą kol pasieks tikslą.
<p style="text-align: center;">5. SAVIVOKA IR SAVIGARBA</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Save vertina teigiamai.</p> <p><i>Esmenis gebėjimas.</i> Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - atpažins save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje; - atpažins ir skirs žmones, su kuriais dažnai bendrauja;

<p>grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vadins save vardu, kalbės pirmuoju asmeniu; - galės pasakyti, kas jis-berniukas ar mergaitė; - atpažins ir parodys šešias ar daugiau savo kūno dalių; - ieškos savo panašumų ir skirtumų su kitais vaikais; - aktyviai demonstruos savo gebėjimus įvairių veiklų metu; - džiaugsis didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti; - tikėsis juo besirūpinančio žmogaus palaikymo, pritarimo, pagyrimo; - pasirodžius naujiems nepažįstamiems žmonėms, vertins savo globėją kaip saugumo garantą; - vis labiau pasitikėdamas sąveikaus su naujais žmonėmis; - išryškės poreikis dalyvauti suaugusiųjų gyvenime ir veikloje; - mėgdžios kito žaidžiančio vaiko judesius; - mėgdžios suaugusiojo veiksmus ir judesius; - kartos judesį, kuris jam patiko ar prajuokino; - dalinsis žaislais su kitais vaikais; - stengsis viską daryti pats; - sieks būti savarankiškas, nepriklausomas; - bandys valdyti savo norus ir elgesį; - išmėgins save kaip energingą, veiklų, išradimą žaidėją; - bandys išreikšti save mimika, veiksmu ir judesiu, piešiniu; - prireikus, paprašys suaugusiojo ir vaikų pagalbos; - pradės save vertinti vartodamas kai kuriuos vertinimo žodžius; - supras savo jausmus, mokysis juos pavadinti, išreikš juos bendraudamas ir vaizduotės žaidimuose; - pareikš asmens nepriklausomybę, gindamas nuo kitų savo daiktus.
<p>6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais. <i>Esminis gebėjimas.</i> Pasitiki pedagogais, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pažins savo artimuosius ar kitus juo besirūpinančius suaugusiuosius, juos pavadins, jausis mylimas, pasakys savo vardą, rodys į save pirštu; - rodys prierašumą artimiesiems; - sieks bendradarbiavimo su jam žinomais suaugusiaisiais, mėgdžios jų veiksmus, kalbą, emocijų raiškos būdus; - didės poreikis dalyvauti suaugusiųjų gyvenime ir veikloje; - drąsiai reikš pažįstamam suaugusiajam savo

	<p>nuomonę, tarsi, derėsis;</p> <ul style="list-style-type: none"> - priims suaugusiojo pagalbą, pasiūlymus, bei vykdys individualius prašymus; - stengsis laikytis suaugusiojo nustatytos tvarkos; - pasitikės pažįstamais suaugusiais; - tikėsis suaugusiųjų supratimo.
<p style="text-align: center;">7. SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (dalinasi žaislais, tariasi, supranta kitų norus, užjaučia, padeda). Suaugusiojo padedamas supranta savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - žais greta kitų vaikų, stebės jų veiklą; - rodys dėmesį, ieškos draugo žaidimams (jam šypsosis, mėgdžios judesius, ką nors pasakys); - trumpam pradės žaisti kartu su keliais ar grupe vaikų; - žaisdamas su draugais atkreips dėmesį į kitų jausmus, paaiškins poelgius, ims rūpintis draugais: bandys paguosti, apkabinti, pamyliuoti; - žaisdamas vadins draugą vardu; - stengsis nemušti, kitaip neskriausti draugo, suvokdamas, kad jam skauda, nemalonu; - atsilieps, kai draugas pašauks vardu; - žaisdamas su draugais tyrinės daiktus, klausinės, komentuos ką darys, kur eis; - pradės išklaudyti šalia esančius draugus; - paprašytas, pasidalins žaislais ir priemonėmis su kitais vaikais; - bandys valdyti savo norus ir elgesį; - bendraudamas su vaikais ar suaugusiais, supras, kad reikia elgtis mandagiai, kalbės vartodamas žodžius „ačiū“, „prašau“; - pasisveikins su bendraamžiais ir suaugusiais, kai priminsime; - supras, kad ką nors veikiant kartu, būtina laikytis taisyklių ir laukti eilės; - parodys pirštukais savo metus arba pasakys žodžiu; - matys ir įvardins knygelėse liūdnius, linksmus vaikus ir bandys nusakyti kaip jie jaučiasi; - jaus vis didesnę malonumą žaisdamas su bendraamžiais.
<p style="text-align: center;">8. SAKYBINĖ KALBA</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis. Intuityviai junta kalbos grožį.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - klausys skaitomų trumpų kūrinių ar pasakojimų ir pats aktyviai dalyvaus jų personažų veiksmuose (pvz. kartos intarpus, pamėgdžios gyvūnų balsus ir pan.); - vers knygos lapus ir žiūrines paveikslėlius; - suvoks, kad knygas reikia saugoti; - parodys ir pasakys kas pavaizduota nesudėtingame paveikslėlyje; - suaugusiojo padedamas kartos girdėtus trumpus kūrinius (eilėraštukus, daineles);

- imituos mėgstamų knygelių skaitymą (pasiims knygelę, vartys lapus ir naudodamasis paveikslėliais, stengsis atpasakoti ne kartą girdėtą kūrinėlį);
- pradės dėlioti žodžius į paprastus 2-4 žodžių sakinius;
- pratinsis taisyklingai derinti žodžius pagal giminę, skaičių, linksnį;
- vartos esamąjį, būtajį, būsimąjį laiką;
- išmoks naudoti įvardžius: „aš“, „man“, „tu“, „mano, tavo“;
- vartos prielinksnius: ant, po, prie, pas, iš, su;
- supras ir mokysis naudoti daiktavardžius su prielinksniais: į, po, ant (į namus, ant stalo, po stalu);
- suvoks sąvokas: aukštai-žemai, toli-arti, ilgas-plonas, aukštas-žemas, mažas-didelis;
- kalbėdamas derins būdvardžius ir daiktavardžius gimine ir skaičiumi (piktas šuo, gražus medis);
- žaisdamas komentuos ką daro, stabdys, lieps;
- žinos keletą apibendrinančių žodžių (indai, žaislai, gyvūnai, drabužiai);
- vienu ar keliais žodžiais atsakys į elementarius klausimus;
- supras du vienas po kito išsakomus žodinius prašymus, nurodymus, siūlymus, paprastus klausimus;
- tinkamai išreikš savo norus ir pageidavimus;
- mėgdžios suaugusiųjų, pasakos veikėjų kalbėseną;
- išmoks įvardinti vaiko artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, reiškinių pavadinimus, įvardins veiksmą, sužinos atskirų požymių pavadinimus;
- domėsis laidomis, animaciniais filmais vaikams, kalbės apie juos;
- daugiau žodžių supras nei vartos;
- kalbės apie žmones, daiktus, įvykius, veiksmus net kai jų nematys;
- pasakys savo ir kitų vardus, atsilieps pašauktas vardu;
- mėgausis žaisdamas pirštukų žaidimus, kuriuose pabrėžiami rimuoti žodžiai, tie patys garsai ir pan.;
- plės pasyvųjį žodyną žodžiais, reiškančiais įvairius veiksmus (sėsti, rengtis, valgyti, praustis);
- klausydamas ir kalbėdamas pratinsis išgirsti ir suprasti, ką sako kitas, mokysis kalbėti pats;
- stebėdamas ugdomąją animacinę medžiagą („Saulytučiai“ it kt.), žaidžiant žaidimus, lavins artikuliaciją.

<p style="text-align: center;">9. RAŠYTINĖ KALBA</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Pastebės rašomąjį tekstą, raides. Lavins smulkiają motoriką.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pradės atpažinti savo mėgstamas knygeles ir prašys jas paskaityti; - pratinsis knygelę laikyti taisyklingai; - dėmesį skirs ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui; - stebės rašančiuosius, domėsis įvairiomis rašymo priemonėmis ir mėgdžiodamas, braukys įvairias linijas, keverzos, imituos rašymą; - įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai braukys popieriaus lape; - pats tyrinės savo „keverzonę“; - ant popieriaus lapo eksperimentuos su įvairiomis žymėmis: linijomis, taškeliais, zigzagais; - piešdamas, bandydamas rašyti stengsis taisyklingai laikyti pieštuką; - pieš ornamentus, rašys smėlyje, vandenyje; - tyrinės užrašus esančius grupėje (ant žaidimų dėžučių, ant asmeninių spintelių, lovyčių ...); - pats susiras pieštuką, kreidelę, bandys braižyti linijas, baksnoti taškelius; -atsiras simboliai: spiralė, saulė, kryžius, ir t.t.
<p style="text-align: center;">10. APLINKOS PAŽINIMAS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pasakys savo, grupės draugų ir savo šeimos narių vardus, pažins juos fotografijose; - parodys ir pavadins pagrindines savo kūno dalis; - save ir savo metus parodys pirštu arba pasakys; - stebės ir atpažins artimiausią aplinką, orientuosis joje; - atpažins ir pavadins vis daugiau artimoje aplinkoje esančių daiktų, augalų (sodo, daržo), gyvūnų, domėsis jais; - mėgdžios įvairius gyvūnus, susitapatins su jais; - skirs ryškiausias gyvūnų savybes (karvė su ragais, kiškio ilgos ausys...); - pamėgdžios žinomų gyvūnų ir paukščių balsus; - parodys ir pavadins gyvūnų kūno dalis; - skirs daržoves ir vaisius pagal išvaizdą ir skonį; - suvoks, kad augalus reikia laistyti, prižiūrėti ir dalyvaus juos prižiūrint; - tęs veiklą, jeigu joje dalyvaus suaugęs žmogus; - tęs veiklą nepaisydamas trukdžių tol, kol pasieks užsibrėžtą tikslą;

	<ul style="list-style-type: none"> - skirs atskirus gamtos reiškinius ir nusakys (lyja, sninga, šlapia, karšta); - tirs daiktus ir kitus objektus liesdamas, uostydamas, ragaudamas ir stebėdamas kaip kiti jais naudojami; - naudos įprastus daiktus pagal jų paskirtį; - numatys paprasto nurodymo įvykdymo būdus, panaudodamas tam reikalingus daiktus; - numatys kelių nurodymų įvykdymo būdus; - tyrinės daiktus bei kitus objektus ir pastebės jų „atoveiksmį“; - tyrinės būdus, kuriais galima priversti kam nors įvykti; - pradės tyrinėti priežastinį ryšį, kai įvyksta kas nelaukto; - pastebės specifines daiktų ir kitų objektų ypatybes; - pradės gretinti objektus pagal jų panašumą; - rūšiuos daiktus pagal jų panašumą; - įvairiais būdais išreikš, kad suvokia problemą; - stebės ir pamėgdžios kitų veiksmus; - mėgdžios būdus, kuriais kiti sprendžia iškilusias problemas, vos tik pamatys juos tai darant; - domėsis suaugusiųjų darbu, pradės žaisti vaizduotės žaidimus; - nesudėtingas problemas spręs bandymų, nesėkmių būdu; - žaisdamas daiktus naudos taip, kaip jie naudojami realybėje; - žaisdamas naudos ir tikrus, ir įsivaizduojamus daiktus; - liesdamas ir stebėdamas daiktus ar objektus juos tyrinės, domėsis kaip jais naudojami; - statys, konstruos, dėlios dėliones, mozaikas; - liesdamas, suskaičiuos nuo 1 -3 daiktų; - pratinsis sudaryti nuosekliai mažėjančių ar didėjančių daiktų sekas; - tapatins 4 spalvas, rasdamas joms poras; - mėgins žaisti su dar nematytu žaislu; - surinks žaislą iš dalių; - nusakys ryškius daiktų požymius (didelis, mažas, apvalus, murzinas, skanus, saldus, kietas, garsus, tylus); - uras daiktus ir pavadins juos pagal esminius požymius (lėlės, mašinos); - atpažins paveikslėliuose ką nors veikiančius žmones ar gyvūnus (valgo, žaidžia, tupi, eina); - supras skirtingo amžiaus ir lyties žmonių pavadinimus (mergaitė, berniukas, teta, dėdė, močiutė, senelis); - įvardins pagrindines spalvas: žalia, raudona,
--	--

	<p>mėlyna, geltona;</p> <ul style="list-style-type: none"> - mėgdžios girdimus artimiausioje aplinkoje garsus; - parinks ir grupuos daiktus pagal jų savybes (forma, dydį, spalvą, sunkumą); - sukaupęs dėmesį piešimo, tapymo, štam pavimo priemonėmis vaizduos lietu, sniegą, vėją, pūgą; - pastebės ir nusakys koks oras;
<p style="text-align: center;">11. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS</p> <p><i>Vertybini nuostata.</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Objektų (realių ar pavaizduotų) kiekį apibūdina skaičiumi. Sudaro, palygina daiktų grupes pagal kiekį. Apibūdina daikto vietą tam tikroje daiktų eilėje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - įgis intuityvų supratimą apie kiekį, vartos sąvokas vienas, daug, mažai; - pradės kaupti informaciją apie kiekybę, skaičius, jų sekas; - ugdytis supratimą apie matematinės sąvokas: daugiau, mažiau, mažesnis, toks pats, kiek; - parinks ir grupuos žaislus, kitus įvairius daiktus pagal vieną kurį nors požymį: dydį, spalvą, formą, sunkumą; - lygins dydžius, uždedant daiktus vienas ant kito ar įdedant vienas į kitą; - pasivaikščiojimų metu stebės gamtos spalvas įvairiais metų laikais, jas pavadins; - pastebės ir pavadins esminius daiktų požymius: didelis, mažas, apvalus; - nuotraukoje, piešinyje atpažins anksčiau matytą daiktą; - supras vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paims didelį, nueis iki, pažiūrės į viršų ir t.t.; - paduos kitiems po vieną daiktą; - išrikiuos daiktus į vieną eilę; - pažins ir ras aplinkoje pagrindines spalvas; - įvardins pagrindines spalvas; - piešdamas orientuosios popieriaus lape; - dėlios piramides, žiedelius didėjimo ir mažėjimo tvarka; - orientuosios erdvėje, supras sąvokas: ant, nuo, po, žemiau, į, iš, arti, toli, šalia; - statydamas iš įvairios statybinės medžiagos susipažins su kubeliais, plytelėmis, suoleliais, tvorelėmis ir t.t.
<p style="text-align: center;">12. MENINĖ RAIŠKA</p> <p><i>Vertybini nuostata.</i> Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - taškuos, brūkšnius, keverzos teptukais, storais pieštukais, vaško kreidelėmis ir t.t., palikdamas pėdsakus (įvairių kryptių linijų brėžius, taškus, dėmes); - pieš vienos ir kelių spalvų guašu; - kurs darbelius, naudodamas netradicines priemones (kempines, šiaudelius, šakutę, medžio

	<p>anglį, pagaliukus, siūlus, sagas ir t. t);</p> <ul style="list-style-type: none"> - braukys teptuku per popierių, brėždamas linijas; - pieš įvairius ženklus; - tapys delniukais, pirštukais, štampuos; - gnaibys, minkys, kočios tešlą, plastiliną; - lipdys iš įvairių medžiagų: plastilino, drėgno smėlio, kinetinio smėlio, tešlos, sniego; - įvairias linijas jungs į formas, vis labiau koordinuodamas rankų judesius; - džiaugsis dailės priemonės paliekamu pėdsaku ir patiriamais jutimais, sieks pakartoti ir pratęsti veiklą; - tyrinėdamas dailės priemones ir medžiagas intuityviai atras skirtingus jomis veikimo būdus (braukys pirštais, maigys tešlą, varvins dažus), mėgausis procesu, o ne rezultatu; - atpažins paveikslėlius, iliustracijas; - bandys kirpti žirkėmis; - klijuos, lipins popierių; - dirbs individualiai (pieš ant atskiro lapo) ir kolektyviai (tapys, aplikuos ant ilgos popieriaus juostos); - orientuosis popieriaus lape; - mėgausis klausydamasis dainelių, kitų kūrinėlių, aplinkos garsų; - vienas ir kartu su kitais dainuos daineles, palydėdamas jas judesiais; - stuksens kaladėlėmis, šaukštais ir kt. pagal muzikos ritmą; - „gros“ įvairiais vaikiškais instrumentais: barškučiais, dūdelėmis, būgneliu ir t. t.; - skambant muzikai ritmiškai tūpčios, trepsės, plos; - mokysis eiti ratuku susikibus rankomis; - bandys perteikti personažams būdingus judesius (šleivoja meška, striksi kiškis, ir kt.); - mėgdžios įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus; - muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmiais vaizduos siužeto elementus, reikš savaime kilusias emocijas; - vaidins nesudėtingas žinomas pasakas („Ropė“, „Pirštinė“ ir kt.). - jaus malonumą lankydamasis vaikams skirtuose koncertuose, spektakliuose;
<p style="text-align: center;">13. ESTETINIS SUVOKIMAS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Domisi, gėrisi, grožisi meno kūriniais, aplinka, menine veikla.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Jaučia ir suvokia muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos</p>	<ul style="list-style-type: none"> - susidomės, trumpam sutelks dėmesį, skirtingai reaguos (krykštaus, sieks paliesti rankomis) matydamas gražius gamtos bei aplinkos daiktus ar vaizdus, savo ir kitų piešinėlius, knygelę

<p>ypatumus, grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba. Reiškia savo estetinius potyrius.</p>	<p>ilustracijas, žaislus;</p> <ul style="list-style-type: none"> - atpažins (suklus, rodys) kai kuriuos girdėtus muzikos kūrinius, filmukų, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius; - domėsis dailės kūriniais, mokės atpažinti juose matytus gamtos reiškinius, objektus; - stebės ir gėrėsis aplinkos daiktais, gamta ir jos reiškiniais; - susidomėjęs klausysis skaitomų nesudėtingų pasakų, apsakymų, nutikimų; - noriai dalyvaus šventinių rytmečių pramogėlėse; - džiaugsis savo ir draugų darbeliais, žais su jais; - emociškai reaguos į įvairaus pobūdžio muziką; - intuityviai mėgdžios tai, kas jam patinka; - pasivaikščiojimų metu žavės gamtos grožiu (tirpstančiu varvekliu ant stogo, nutūpusiu paukšteliu, pražydusia gėlyte, apsnigta eglės šaka ir pan.); - pastebės ir vertins šventinę aplinką, pastebės atnaujintą grupės aplinką; - vaidins, improvizuos;
<p>14. INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS</p> <p><i>Vertybinių nuostatų.</i> Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Savo iniciatyva pasirenka veiklą, vis ilgesniam laikui į ją įsitraukia, plėtoja. Po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pats pasirinks daiktus, su jais žais, daug kartų bandys atlikti naują veiksmą, kartos tai, kas pavyko ir trumpam atitraukus dėmesį, vėl grįš prie ankstesnės veiklos; - protestuos, reikš nepasitenkinimą negalėdamas įveikti kliūties, bandys rasti būdą, kaip pasiekti tikslą, džiaugsis pasiektu rezultatu; - išbandys savo galimybes panaudojant aplinkoje esančias priemones; - išbandys suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą; - stebėdamas, lieds daiktus ar objektus pats tyrinės, domėsis, kaip jais naudojamas; - pats ieškos sprendimų, kaip išspręsti nedideles problemas, arba kreipsis į suaugusįjį pagalbos; - įvairias priemones panaudos siužetinių žaidimų plėtojimui; - pats susikurs ir įveiks įvairius kliūčių ruožus; - ekspresyviai reikš savo norus; - stengsis įveikti liūdesį, atsiskyrus nuo mamos, tėčio; - stengsis pats atlikti įvairius savitvarkos darbus; - džiaugsis, kai yra giriamas, vertinamas; - į save žiūrės, kaip į savarankišką būtybę; - kaups patirtį bendraudamas su suaugusiais ir

	bendraamžiais, stebėdamas aplinką; <ul style="list-style-type: none"> - ryškės poreikis dalyvauti suaugusiojo gyvenime ir veikloje; - atpažins ir ras savo daiktus, žaislus;
<p style="text-align: center;">15. TYRINĖJIMAS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą, klausinėjimą), mąsto, samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - susipažins su grupės erdve ją tyrinėdamas; - stebės kas vyksta aplinkui, stengsis išbandyti įvairius daiktus, gėrėsis su kitais tuo, kas sudomino ar pavyko; - liedsdamas ir stebėdamas daiktus ar objektus juos tyrinės, domėsis, kaip jais naudojamas; - patikusį veiksmažodį prašys pakartoti daug kartų; - atsargiai elgsis su nepažįstamais daiktais, rodys susidomėjimą bandys aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta; - tyrinėdamas, eksperimentuodamas su vandeniu ir smėliu, kurs įvairius daiktus, suvoks sąvokas: sausas, šlapias, birus ir t. t.; - grūdinsis vandeniu ir pajus ką patyrė; - stebės augalų auginimą; - domėsis savo kūnu, parodys arba pavadins savo kūno dalis; - suras daiktus ir kai kuriuos pavadins juos pagal esminius požymius (lėles, mašinas, vaisius, daržoves); - išmoks žaisti greta kitų savo amžiaus vaikų; - drauge žais, statys bokštą, ridens paeiliui kamuolį, kalbės žaisliniu telefonu; - stebės, ką daro kitas ir veiklą išbandys pats; - statys, konstruos, dėlios dėlionės, mozaikas, išardys ir sudės bokšteliu; - žaisdamas siužetinius žaidimus daiktus naudos pagal jų paskirtį; - žaidime kaitalios vienus daiktus su kaitais; - žaidimams naudos tikrus ir įsivaizduojamus daiktus; - atpažins paveikslėliuose ką nors veikiančius žmones ir gyvūnus (valgo, žaidžia, tupi, eina). - supras skirtingo amžiaus ir lyties žmonių pavadinimus (mergaitės, berniukai, teta, dėdė, močiutė, senelis); - pastebės ir nusakys koks oras; - pažins kai kuriuos augalus; - žinos kai kurių daržovių ir vaisių pavadinimus; - skirs daržoves ir vaisius pagal išvaizdą ir skonį;

<p style="text-align: center;">16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams sunkumams bei iššūkiams įveikti. <i>Esminis gebėjimas.</i> Atpažįsta ką nors veikiant kilusius sunkumus bei iššūkius, kartais supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, kartais ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pakartos nepasisėkusį veiksma, jį keis, kad pasiektų laukiamo rezultato; - susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbandys jau žinomus veikimo būdus; - gebės numatyti, kas nutiks artimiausiu laiku, kokia bus veiksmo pasekmė; - nepavykus įveikti kliūties, mes veiklą arba prašys pagalbos suaugusiojo; - pradės suprasti apibūdinimus: gražus, geras, mylimas, išdykęs ir pan. ir bandys save vertinti; - suvoks jausmų įvairovę; - pratinsis valdyti savo jausmus; - kai primenama, trauksis nuo draudžiamo objekto; - mokysis išvengti kliūčių; - bandys teisingai rengtis panaudodamas paties susikurtus ir suaugusiojo parodytus būdus; - mokysis nepasimesti erdvėje, o pasimetus ieškoti išeities; - natūraliai domėsis savimi ir aplinkiniu pasauliu;
<p style="text-align: center;">17. KŪRYBIŠKUMAS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas.</i> Savitai reiškia savo sumanymus ir išpūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai jas įgyvendina.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - domėsis naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais; - atras naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridenti, nardinti į vandenį ir kt.) ir taikys juos daiktų tyrinėjimui; - noriai pagal muziką atliks imitacinius judesius (šokinės kaip varlytė, sups lėlę ir t. t.); - eksperimentuos įvairiomis muzikos priemonėmis, garsais, suvoks kaip muzikiniais garsais perteikiama nuotaika; - tyrinės dailės priemones: storus pieštukus, teptukus, vaškinės kreideles, guašą, plastiliną; - eksperimentuos skirtingomis formomis ir spalvomis, įrankiais, ims dažus pirštukais, teps juos ant popieriaus, įvairios faktūros daiktų (akmenukų, kaštonų, seno audinio ir kt.); - šampuos teptuku, pirštu, delnu; - plėšys popierių skiautelėmis ir klijuos; - džiaugsis kūrybiniu procesu; - dalyvaus dailės darbelių parodėlėse; - dėlios plyteles, kubelius vertikaliai, horizontaliai, vieną ant kito, kombinuotai, darant nesudėtingus perdengimus; - statys, konstruos, dėlios dėliones, mozaikas; - statinius pavadins; - įsivaizduos gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma;

	<ul style="list-style-type: none"> - plukdys laivelius, šakeles, mėtys akmenukus į vandenį, suvoks sąvoką: plaukia, skęsta, plūduriuoja; - žaisdamas atliks įsivaizduojamus simbolinius veiksmus; - bandys spontaniškai vaidinti, perteikti (mėgdžios) būdingus personažams judesius.
<p style="text-align: center;">18. MOKĖJIMAS MOKYTIS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Domisi tuo, kas nauja, palankiai nusiteikęs naujoms veikloms. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Mokosi žaisdami, stebėdami kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdami, išbandydami, kurdami, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį, kai nepajėgia susidoroti su iškilusiomis problemomis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - klausinės suaugusiųjų norėdamas rasti atsakymą į rūpimus klausimus; - stebės daiktus ar objektus, juos tyrinės visais pojūčiais, domėsis kaip jais naudojamas; - mėgdžios suaugusiųjų veiksmus; - paridens, pastums, patrauks, įdės daiktus ir stebės kas vyksta; - pavykusį veiksmą pakartos; - veiks spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato; - modeliuos veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus; - džiaugsis tuo, ko išmoko; - pats ieškos sprendimų, kaip išspręsti nedideles problemas; - tęs savo žaidimą ar veiklą kol pasieks tikslą nors retkarčiais; - žaisdamas vadins draugus vardais, žais šalia kito draugo, kartu tyrinės daiktus;

XVI. REKOMENDUOJAMOS TEMOS

„Pirmi žingsneliai į darželį“, „ Aš savo grupėje“, „Žaisiu kartu su draugu“, „Rudenėlis lapais lyja“, „Drabužėlių pilna spinta“, „Mus kalbina knygos lapeliai“ „Sveiki dantukai – sveikas aš“, „Pastebėk ir pavadink“, „Daiktai apie save“, „Kas tvartelyje gyvena, o kas miške gyvena“, „Augsiu sveikas ir stiprus“, „Žalia eglutė žaisliukais žiba“, „Spalvų karalystė“, „Baltos žiemužės kūryba“, „Saugosim medelį, globosim paukštelį“, „Kiškėlis ir jo draugai“, „Kas namelyje gyvena?“, „Gyvybė ten, kur vanduo“, „Vandens lašelio kelionė“, „Pažinimo, tyrinėjimo savaitė“, „Aš jaučiu, matau, girdžiu“, „Kaip tapti gražiam?“, „Saulutė šviečia, pabusti kviečia“, „Paukšteliai sugrįžo“, „Rid, rid, rit margi margučiai“, „Aš laimingas savo šeimoje“, „Labai myliu tave, mamyt“, „Sodai puošiasi žiedais“, „Spalvų karalystė“, „Smėlio pilys ir nameliai, smėly iškeptos bandelės“ „Gerumą auginu širdelėj savo“, „Sparnuota vasarėlė“.

XVII. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ 3-6 M. PROGRAMOS UGDYMO TURINYS

Vaiko pasiekimų sritys	Suvokimas, supratimas, žinios
<p>1. KASDIENINIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius. <i>Esminis gebėjimas.</i> Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu. Prižiūri savo išorę: prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje</p> <p>Pažįsta savo kūną, domisi sveikata</p> <p>Žino asmens higienos taisykles ir jų laikosi</p> <p>Žino sveikos mitybos principus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - susipažins su kūno dalimis, vidaus organais, žinos jų paskirtį. - mokysis būti tvarkingas, laikysis švaros. - deramai prižiūrės savo kūną ir drabužius. - stengsis sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai. - žinos ir taikys sveikos gyvensenos įgūdžius kasdieniniame gyvenime. - pažins higienos reikmenis (muilas, rankšluostis, nosinė, šukos ir t.t.). - padedamas suaugusiojo jais naudosis. - rūpinsis kūno švara, naudosis higienos reikmenimis. - mokysis taisyklingai valyti dantis, prižiūrėti savo rūbelius ir kitus asmeninius daiktus. - tvarkysis žaislus ir veiklos vietą. - tvarkingai naudosis tualetu, dažnai plaus rankas. - išsiaiškins regos saugojimo principus: kokiomis sąlygomis reikia skaityti, kiek laiko galima žiūrėti televizorių ar žaisti kompiuteriu, kada reikia akinių nuo saulės, kokie pratimai stiprina regėjimą. - įvairių veiklų metu sužinos apie maisto produktų poveikį sveikatai. - valgydamas naudosis stalo įrankiais, servetėle. - sudarys patiekalų receptus, meniu. - gamins ir ragaus įvairius sveiko maisto patiekalus. - dėlios vaisių, daržovių loto. - susipažins su sveikos mitybos piramide. - įvardins maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kuriuos reikėtų riboti. - dalyvaus sveikos mitybos viktorinose,

<p>Supranta grūdinimosi svarbą</p> <p>Supranta, kas tai yra sveika ekologiška aplinka</p>	<p>kūrybinėse rudens gėrybių parodėlėse.</p> <ul style="list-style-type: none"> - mokysis tinkamai apsirengti. - eis pasivaikščioti bet koku oru. - atliks grūdinimosi vandeniui procedūras. - žinos teigiamus ir neigiamus saulės poveikius sveikatai. - saugosis žalingo saulės spindulių poveikio įvairiomis priemonėmis. - stebės ir prižiūrės darželyje augančius augalus, sužinos apie jų poveikį sveikatai. - sužinos apie vaistingų augalų poveikį sveikatai, juos rinks turės galimybę pažinti juos įvairiais pojūčiais: liečiant, uostant, ragaujant. - sužinos, kaip reikia elgtis gamtoje, kad nepadaryti jai žalos. - įgis žinių apie buitinių atliekų rūšiavimą ir jas rūšiuos.
<p style="text-align: center;">2. FIZINIS AKTYVUMAS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.</p> <p>Mėgsta aktyvų judėjimą, judėjimas jiems teikia džiaugsmą</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pratinsis eiti įveikiant kliūtis: perlpti per lazda, eiti lenta, suoliuku, šokinėti vietoje abiem kojom, peršokti per kliūtį, lipti laiptais. - išbandys įvairius judėjimo būdus: eis pirmyn, į šalį, pristatomu žingsniu, aukštai keliant kelius, mojančias atgal, pritūpus, atbulomis. - šliauš, ropos grindimis, nuožulniai ir lygiagrečiai pakeltomis plokštumomis, lįs pro įvairaus dydžio ir formos kliūtis. - atliks įvairius šuoliukus abiem kojom, peršoks nuo vieno daikto ant kito. - peršoks nedideles kliūtis, šoks į aukštį, į tolį. - žais judriuosius žaidimus greičiui, jėgai, vikrumui, koordinacijai, smulkiajai motorikai, bendravimui lavinti. - judės sveikatingumo komplekse, „Tipu-tapu“, aikštelėje. - žais futboliuką, trikrepsį komandomis derindami veiksmus, mokydamiesi garbingo elgesio su varžovais. - dalyvaus projektuose, akcijose ir renginiuose sveikatos ir judėjimo temomis.

<p>Kontroliuoja ir koreguoja savo kūno padėtį sėdint, stovint, einant</p> <p>Atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija</p>	<ul style="list-style-type: none"> - susikibę rankomis judės rateliu, įsikibę vienas kito judės vorele, sustoję atliks judesius. - įsisavins, supras taisyklingos laikysenos reikalavimus, laikysis jų visos dienos eigoje. - atliks nugaros, pilvo, krūtinės, pečių juostos raumenų harmoningą stiprinimą. - korekcinius pratimus atliks žaisdami judriuosius, siužetinius žaidimus. - eis ratu, poroje, prasilenkdami, gyvatėle, atbulomis, šonu. - avės tinkamą avalynę. - išlaikys pusiausvyrą, derins rankų judesius. - stovėdamas mes, spirs kamuolį. - atsegs ir užsegs rūbų sagas, batų segtukus. - mes į taikinį, segs prie juostos segtukus, riš juosteles, klijuos lipdukus ir pan. - lavins smulkiosios motorikos raumenis rašydamas smėlyje su pagaliukais, akmenukais, ir kita gamtine medžiaga. - pieš smulkius ornamentus, atliks užduotėles pratybų sąsiuvinuose. - piešdamas, kopijuodamas, bandydamas rašyti mokysis taisyklingai laikyti pieštuką.
<p>3. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Atpažįsta ir įvardija savo emocijas ar jausmus bei jų priežastis, atpažįsta ir įvardija kitų emocijas ar jausmus, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p> <p>Geba išsakyti ir kitaip išreikšti savo jausmus, nuomonę, sumanymus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - suvoks, kad kiekvienas turi teisę reikšti ne tik gerą savijautą, bet ir pyktį, nuoskaudą, liūdesį; - gebės suvaldyti savo jausmus ir emocijas; - suvoks kada jaučiasi blogai ar yra pavargęs; - bendraudamas, veikdamas emocijas reikš mimika, gestais, kalba, veiksmais; - žais kūrybinius, vaidmeninius žaidimus; - gebės paprašyti pagalbos; - žais ne tik su vienu, bet ir su grupe vaikų; - pastebės kitų dėmesį, palankumą; - suvoks save, kaip savitą ir ypatingą; - atpažins ir įvardins savo jausmus; - gebės suvokti kas yra draugystė ir draugai; - be agresijos išreikš savo poreikius ir norus; - įimsis veiksmų, galimiems konfliktams

<p>Atpažįsta ir įvardija kitų emocijas ir jausmus, tinkamai reaguoja</p>	<p>užkirsti;</p> <ul style="list-style-type: none"> - teigiamai vertins save ir drąsiai reikš savo nuomonę; - laisvai ir ekspresyviai reikš jausmus; - džiaugsis savo laimėjimais, pasiekimais; - laikysis grupės dienotvarkės, grupės taisyklių; <ul style="list-style-type: none"> - gebės suprasti kito savijautą, ketinimus; - gebės ištikus nesėkmei paguosti draugą; - suvoks, kad reikalui esant galima paprašyti pagalbos iš suaugusių ir vaikų; - stengsis rūpintis savo ir kitų saugumu; - stengsis atsipalaiduoti, nusiraminti; - matys, pajus ir išgirs kitą; - apibūdins savo ir draugų jausmus, nuotaikas, emocijas; - įvardins kaip kiti veikia jo nuotaiką; - bandys pats daryti poveikį kitų nuotaikai; - žaisdamas savo emocijas reikš kitiems priimtinais būdais; - noriai bendraus su vaikais; - suvoks kitų jausmus ir tinkamai į juos reaguos; - rodys didėjantį supratimą, kad žmonės gali skirtingai jaustis toje pačioje situacijoje.
<p style="text-align: center;">4. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.</p> <p>Gerbia vaikus ir suaugusiuosius. Derina su kitais savo norus ir veiksmus</p> <p>Geba numatyti poelgių pasekmes sau ir kitiems</p>	<ul style="list-style-type: none"> - klausysis pasakojimų, skaitomų kūrinėlių nepertraukdamas; - išklausys kitų nuomones; - teigiamai vertins draugų išsakytas mintis; - pradėtus darbelius užbaigs iki galo; - netrukdydys draugams veiklos, stebėjimų, klausymų metu; - vertins ne tik savo, bet ir draugų darbus; <ul style="list-style-type: none"> - nepasitenkinimo metu stengsis valdyti savo emocijas; - suvoks savo poreikius, išsiaiškins, kurie jų svarbūs gyvybei ir sveikatai; - įvykus konfliktui bandys rasti taikų bendravimo būdą; - kalbės apie savo elgesį ir pasekmes; - konfliktus spręs žodžiais, o ne jėga;

<p>Savarankiškai ir atsakingai atlieka jam patikėtas užduotis</p>	<ul style="list-style-type: none"> - susimąstys apie save ir savo poelgius; - jaus atsakomybę už save ir kitą; - suvoks susitarimo, įsipareigojimo, žaidimo taisyklių, duoto žodžio laikymosi svarbą; - aiškinsis ribą tarp tyčia ir netyčia, fantazavimo ir melo; - bus atsargūs su nepažįstamais žmonėmis; - bendraujant su kitais, pajus kito emocijų būseną; - išsiaiškins, kad kiekvienas turi teisę reikšti ne tik gerą savijautą, bet ir pyktį, nuoskaudą, liūdesį; - ras išeitį iš sudėtingos situacijos; - ieškos išeičių, kai nesutampa poreikiai, nuomonės; - laikysis žaidimų taisyklių; - pagarbiai elgsis su draugais bei suaugusiais; - gebės prisitaikyti prie naujų situacijų; - sutelks dėmesį ir jį išlaikys veiklos metu; - vykdys auklėtojos užduotis; - kiekvieną pavestą užduotį stengsis atlikti gerai ir iki galo; - suvoks savo jausmus ir tinkamai juos reikš; - laikysis grupės taisyklių; - dalinsis žaislais ir gerbs kitų teises.
<p style="text-align: center;">5. SAVIVOKA IR SAVIGARBA</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Save vertina teigiamai. <i>Esminis gebėjimas.</i> Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu.</p> <p>Supranta savo tapatumą</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pasakys savo vardą, pavardę, amžių; - įvardins lytį; - sužinos kaip atsiranda nauja gyvybė; - įvardins ko nori, pasakos kas patinka, kuo domisi; - paaiškins kur gyvena, koks namų adresas, kokį darželį lanko; - pasijus grupės nariu, atsakingu už bendros veiklos sėkmę; - suvoks save kaip savitą ir ypatingą; - išsiaiškins savo teises, supras, kad visi vaikai yra svarbūs; - suvoks savąjį „aš“; - įvardins savo šeimos narius; - žinos ką dirba tėtis ir mama; - susipažins su kitų grupių vaikais ir įstaigos

<p>Pasitiki savimi, suvokia savo išskirtinumą</p>	<p>darbuotojais;</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebės prisitaikyti prie naujų situacijų; - gins savo teises; - nusiteiks laikytis įprastinės tvarkos, kultūringai bendrauti su kitais; - suvoks ir apibūdins savo jausmus jų priežastis; - teigiamai vertins save ir drąsiai reikš savo nuomonę; - išreikš pasitikėjimą suaugusiais; - elgsis savarankiškai ir nepriklausomai; - domėsis draugų pomėgiais ir interesais; - žaidžiant, laikysis abipusio susitarimo; - pasitikės savimi ir savo gebėjimais; - matys, pajus, išgirs kitą; - gebės pasakyti ko nori, kuo domisi, ką mėgsta; - gebės suprasti kas yra draugystė ir draugai; - ieškos išeičių, kai nesutampa poreikiai ir interesai žaidžiant; - didžiuosis savo šeima; - supras, kad šeimoje būtina vienas kitam padėti; - supras, kad žmonės yra skirtingi savo išvaizda, drabužiais, gyvenimo sąlygomis, jausmais, poreikiais; - domėsis papročiais, šventėmis; - jausis grupės šeiminku.
<p style="text-align: center;">6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais. <i>Esminis gebėjimas.</i> Pasitiki pedagogais, juos gerbia ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.</p> <p>Pasitiki jų supančiais suaugusiaisiais</p> <p>Geba bendrauti su nepažįstamais žmonėmis</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dalyvaus bendroje veikloje su suaugusiaisiais; - vykdys prašymus, nurodymus; - domėsis suaugusiųjų gyvenimu; - supras, kad reikia pasitikėti pedagogais, kaip artimais žmonėmis; prireikus, kreipsis pagalbos; - mylės ir gerbs savo tėvelius; - domėsis suaugusiųjų darbais, pomėgiais, kultūrinėmis vertybėmis; - sužinos, kaip reikia elgtis su nepažįstamais žmonėmis; - supras skirtumą tarp suaugusiųjų, kurie yra artimi ir gali padėti (šeimos nariai, draugai, personalas) ir svetimų žmonių; - gerbs ir užjaus vyresnio amžiaus žmones;

	<ul style="list-style-type: none"> - kultūringai bendraus su pedagogais bei kitais suaugusiais žmonėmis, domėsis knygelėmis apie kultūringą elgesį su suaugusiais; - kreipsis pagalbos į suaugusįjį ištikus nesėkmei, įžeistas ar nuskriaustas.
<p style="text-align: center;">7. SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (dalinasi žaislais, tariasi, supranta kitų norus), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p> <p>Laisvai jaučiasi naujoje aplinkoje, susiranda draugų, žaidimų</p> <p>Žino pagrindines bendravimo taisykles</p>	<ul style="list-style-type: none"> - žais su grupės vaikais; - gerbs draugą ir dalysis žaislais; - suvoks kitų jausmus ir tinkamai į juos reaguos; - išsiaiškina kas yra draugystė ir draugai; - domėsis greta esančiais draugais; - dalyvaus bendraamžių pokalbiuose, žaidimuose; - bendradarbius komandoje, siūlys sprendimus, derins veiksmus, tarsis dėl taisyklių; - sėkmingai įsilies į grupę ir dalyvaus bendroje veikloje; - palaikys draugystę mažiausiai su vienu ar keliais vaikais; - atsižvelgs į kitų nuomonę; - be agresijos išreikš savo poreikius ir norus; - susidraugaus su naujais į grupę atėjusiais vaikais <ul style="list-style-type: none"> - kurs žaislų pasidalijimo taisykles; - atsižvelgs į kitų nuomonę; - taikiai spręs konfliktus; - matys, pajus, išgirs kitą; - gebės suvokti kas yra draugystė ir draugai; - supras, kad visi vaikai yra svarbūs ir turi lygias teises; - ieškos, išeičių kai nesutampa poreikiai ir interesai žaidžiant; - žaisdamas šalia vienas kito dalinsis įspūdžiais, asmenine patirtimi; - klausysis šalia esančio asmens, stengsis jį suprasti; - domėsis draugų pomėgiais ir interesais; susitars dėl žaidimo sumanymo, jo vietos, žaislų, vaidmenų pasidalinimo; - žaidžiant laikysis abipusio susitarimo;

<p>Kalba taisyklingai, prasmingai,</p> <p>Žodynas gausus, išlavėjęs</p> <p>Atsako į klausimus, rišliai pasakoja</p>	<p>mimikos;</p> <ul style="list-style-type: none"> - veiklų metu įgis naujų sąvokų ir taisyklingai jas vartos; - klausysis sekamų pasakų, skaitomų grožinės literatūros kūrinių, grupės draugų, įrašų, radijo ir TV laidų; - pajaus gamtos kalbą, susijusią su metų laikų požymių kaita: čiurlena upelis, tirpsta varvekliai, čiulba paukščiai, kaukia vėjas, ošia miškas ir t.t.; - įsimins vaizdingus posakius ir stengsis taikliai juos pavartoti; - susipažins su įvairiomis lietuvių kalbos tarmėmis. <ul style="list-style-type: none"> - kalbės su grupės draugais, pedagogais, - pasakos patirtus įspūdžius, kurs išgalvotas istorijas; - deklamuos, vaidins, mėgdžios, seks pasakas, kuris skaičiuotes, garsų pamėgdžiojimus ir k.t. - mokysis apibūdinti įvairius aplinkos objektus, gamtos reiškinius, žmones. - atliks užduotis, koreguojančias kalbos sutrikimus. - atliks specialius pratimus lavins artikuliacijos aparatą. - su suaugusiojo pagalba mokysis tiksliai formuluoti sakinius. - žais vaidmeninius žaidimus, pritaikys kalbą pasirinktam vaidmeniui <ul style="list-style-type: none"> - apibūdins jam žinomus daiktus, žaislus, drabužius, gyvūnus, maistą, veiksmus - išmoks daiktų ir reiškinių pavadinimus, įvardins veiksmą, sužinos atskirų požymių pavadinimus. - komentuos, kaip supranta nežinomus žodžius, informacijos ieškos klausinėdamas draugų, suaugusiųjų. - mokysis panašios ir priešingos prasmės žodžių. - aiškins žodžių prasmę, reikšmę, vartojimą, - kuris naujus žodžius, ieškos panašiai skambančių, besirimuojančių žodžių <ul style="list-style-type: none"> - veikdamas komentuos ką daro, - žaisdamas nusakys savo veiksmus, derins žaidimo siužetą su draugais. - pasakos pagal paveikslėlių serijas, savo piešinius, knygų iliustracijas. - pasakos patirtus įspūdžius. - žaisdami kurs situacijas, pasakos, kas ir kaip turi vykti. - pasakos apie savo mėgstamus kūrinius,
---	---

<p>Geba bendrauti, išreikšti save kalbos pagalba</p> <p>Laikosi kalbos kultūros principų</p>	<p>žurnaliukus, TV laidas, herojus, bandys argumentuoti savo pasirinkimą.</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuria numatomos veiklos planą: garsiai sako, ką mano daryti, koku nuoseklumu, kokias priemones pasirinks. - kalbės apie tai, ką s norėtų patirti, apie ką svajoja. - mokysis atsakyti į klausimus žodžių junginiu, trumpu sakiniu. - vartos daiktavardžius, būdvardžius, skaitvardžius, įvardžius, jaustukus, išiktukus, funkcinius žodelius: ant, į, šalia, po, pas, prie, iš, su. - domėsis suaugusiųjų darbais, elgesiu, šneka. - klausysis pasakų išsiaiškims retai vartojamų žodžių prasmę. - kuris savas pasakas, stengsis vartoti retesnius žodžius. - pagal girdėtas pasakas kurs, keis pabaigą, įvykių seką, veikėjus. - žais žodžių žaidimus: įvairiai juos intonuos, įsiklausys į skambėjimą, kurs naujus žodžius. - kurs skaičiuotes, ketureilius, garsų pamėgdžiojimus, erzinimus.- alyvaus organizuojant įvairias pramogas, pasilinksminimus. <ul style="list-style-type: none"> - tinkamai išreikš savo norus ir pageidavimus. - kalbės ramiu tonu, aiškiai, mandagiai. - mokysis užkalbinti, paprašyti, pasakyti kitaip, jei jo nesuprato. - diskutuos įvairiais klausimais, sieks įsitvirtinti kaip žinovas. - mokysis išklaudyti pašnekovą, išreikšti savo nuomonę jos neprimetant kitiems.
<p style="text-align: center;">9. RAŠYBINĖ KALBA</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitus simbolius, pradeda skaitinėti.</p> <p>Domisi rašymu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - keverzos ir bandys rašyti raides; - kopijuos, pieš, dekoruos raides, žodžius, parašys savo vardą; - imituos raštą, bandys rašyti žodžius; - noriai išbandys visas rašymo ir piešimo priemones; - taisyklingiau rašys su pieštuku ar kreidele; - lavins smulkiosios motorikos raumenis rašydamas molyje, smėlyje su pagaliukais, akmenukais, ir kita gamtine medžiaga;

<p>Domisi skaitymu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kurs knygeles, kvietimus, grupės taisykles; lankstinukus, skelbimus, kvietimus, atvirukus piešdami, tapydami, aplikuodami. - dėlios įvairias dėliones su raidėmis. - pieš smulkius ornamentus, atliks užduotėles pratybų sąsiuvinuose. - atpažins kelias raides ir žinos jų pavadinimus; - pradės sieti raides su garsais; - supras, kad užrašyti žodžiai perteikia mintį; - domėsis abėcėle ir pažins kai kurias raides; - supras, kad raidė yra ženklas, kad tam tikra raidžių seka sukuria žodžius; - domėsis žodžių reikšmėmis, - bandys piešniais, ženklais, rašmenimis perteikti savo išgyvenimus ir mintis; - artimiausioje aplinkoje pastebės raides, žodžius, pats bandys rašyti juos; - pastebės vaizdų, ženklų, garsų skirtumus ir panašumus; - mėgins ir gebės imituoti ir komentuoti raštą ir jo elementus; - dėlios paveikslėlius su užrašytomis raidėmis; - vaizduos, kad skaito, siužetą atpasakos pagal iliustracijas. - žiūrinės knygas ir periodinius leidinius, kartu su pedagogu skaitys grožinės ir pažintinės literatūros knygas. - suvoks, kad knygas reikia saugoti. - tardamas garsą suras jį atitinkančią raidę tekste.
<p style="text-align: center;">10. APLINKOS PAŽINIMAS</p> <p><i>Vertybinių nuostata.</i> Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.</p> <p>Turi žinių apie savo šeimą, bendruomenę.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - žinos savo ir kitų šeimos narių vardus, išimins savo namų adresą; - pasakos apie savo šeimą: apibūdins savo šeimos narius, žinos jų profesijas, pomėgius; - ugdytis pasididžiavimą savo šeima, suvoks šeimos svarbą; - supras šeimos rūpesčius ir džiaugsmus; - žiūrinės šeimos nuotraukų albumus, komentuos juos.

<p>Pažįsta jį supančią aplinką, gamtą</p>	<ul style="list-style-type: none"> - domėsis aplinkoje esančiais daiktais; - pažins aplinkos daiktus ir artimiausius gamtos objektus, žinos jų pavadinimus; - aiškinsis daiktų savybes tyrinėdamas bei stebėdamas; - naujos informacijos ieškos knygose, enciklopedijose; - eksperimentuos, stebės tyrinės ir atras gyvosios ir negyvosios gamtos ypatybes; - atpažins gamtoje ir paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, vaisius, uogas, grybus, įvardins juos; - samprotaus apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus, pasakos apie jų naudą žmonėms; - išsiaiškins koks žmogaus elgesys kenkia gyvūnams, augalams, vandeniui, miškui, pasvarstys, kaip to galima išvengti; - stebės augalų, gyvūnų keitimąsi įvairiais metų laikais; - domėsis savo kūno sandara, pavadins kūno dalis; - bendraus, žais, dalinsis įspūdžiais išvykų į gamtą metu; - kurs saugaus elgesio taisykles; - palankiai priims ir atpažins kitų draugiškumo ženklus; - stebės gamtoje vykstančius pokyčius visais metų laikais, įspūdžius perteiks kasdienėje veikloje; - klausysis skaitomų kūrinių; - patirties semsis, žiūrėdami filmuotą medžiagą; - išbandys kompiuterinių technologijų galimybes; - domėsis suaugusiųjų gyvenimu, pasitikės artimaisiais, seks jų pavyzdžiu, mokysis, prašys patarti, kreipsis pagalbos ištikus nesėkmei ir sunkumams - mokysis rūšiuoti atliekas; - vartydami knygas ieškos senovinių ir šiuolaikinių susisiekimą priemonių panašumų ir skirtumų; - stebės, susipažins su dar nematyta technika; - klausinės apie kompiuterius, transporto, informacijos priemones, techninę įrangą, patirtus įspūdžius išreikš modeliuodami, konstruodami ir kt.;
<p>Suvokia savo priklausomybę tautai, valstybei</p>	<ul style="list-style-type: none"> - suvoks, kad Lietuvoje gyvena lietuviai; - išsiaiškins, kas tai yra gimtinė; - įvairių veiklų metu suaugusiųjų padedamas vaikas susipažins su tautos istorija, sužinos, kas

	<p>yra valstybės prezidentas;</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktyviai veikdamas išsiaiškins valstybės simboliką ir jos reikšmę; - edukacinių žaidimų metu neakivaizdžiai kelias įžymiausiomis gimtojo miesto, rajono, Lietuvos vietomis; - vartydami knygeles ir klausydamiesi pasakojimų sužinos apie svarbiausius Lietuvos gamtos turtus; - klausydamiesi pasakojimų, vartydami knygeles vaikai sužinos, kad pasaulyje gyvena įvairių rasių, tautybių žmonės, kad jie turi savo valstybes, tradicijas ir kalbą.
<p>11. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Geba skaičiuoti daiktus palyginti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas.</p> <p>Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį, jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę.</p> <p>Supranta kiekybinį žymėjimą skaičiumi</p> <p>Pažįsta skaitmenis nuo 0 iki 9.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - įgys supratimą apie kiekį, vartos sąvokas vienas, daug, mažai; - patys bandys sudaryti grupių lygybę ar nelygybę pridedant ar atimant vieną daiktą; - vartos sąvokas tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau; - skaičiuos daiktus nuo 1 iki 10, sąmoningai sudarys skaičių eilę, išimins skaičių seką, supras 0 sąvoką; - mokės dalinti į lygias dalis; - skaičiuos iki dešimties ir atgal; - skaičiuos daiktus išdėliotus bet kokia forma; - skaičiuos grupėje esančius žaislus, daiktus, priemones; - žais didaktinius, išmaniuosius žaidimus kiekio ir skaičiaus vaizdiniais įtvirtinti; - lygins daiktų grupes pagal kiekį. <ul style="list-style-type: none"> - pažins skaitmenis nuo 1 iki 10; - vardins skaičius iš eilės; - skaičiuos iki 10 ir daugiau, susiedamas skaičiuojamų daiktų skaičių ir simbolį; - dailės užsiėmimų metu dekoruos auklėtojos užrašytus skaitmenis; - pasivaikščiojimų metu pastebės skaitmenis

<p>Geba apibūdinti daiktus pagal dydį</p>	<p>aplinkoje;</p> <ul style="list-style-type: none"> - bandys suvokti, kuo skiriasi raidės ir skaitmenys, kuo panašūs. - skaičius, grupuos, lygins, rašys skaitmenis, pieš, žais edukacinius žaidimus išmaniojoje lentoje. - veiks su daiktais, vertins jų dydį, pagal dydį juos rūšiuos; - atrinks daiktus pagal dydį (didelis-mažas), lygins dydžius uždedant daiktus vieną ant kito ar įdedant vienas į kitą, rūšiuos didelius ir mažus daiktus; - dės į eilę tos pačios rūšies daiktus nuo didžiausios iki mažiausios; - lygins skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, plotį, storį, uždedant vieną ant kito, pridedant vieną prie kito; - bandys suvokti ilgio pastovumą: virvutės ilgis nesikeičia užmezgus mazgą, sulenkus per pusę, suraišius ir pan.; - pils tokį patį vandens kiekį į skirtingos talpos indus; - iš to paties kiekio plastilino lipdys ilgą ir ploną bei trumpą ir storą lazdeles; - bandys suvokti tūrio pastovumą: manipuliuos vandeniu, smėliu ir kt., keičiant indų formą; - kalbės, veiks su daiktais vartojant dydį apibūdinančias sąvokas: ilgas, trumpas, didelis, mažas, toks pat, kitoks ir pan.. - matuos daiktus pasirinktu matuokliu: pėda, plaštaka, sprindžiu, ranka iki alkūnės, piršto storiu;
<p>Geba atpažinti ir pavadinti formas</p>	<ul style="list-style-type: none"> - veiks su daiktais, regėjimo ir lytėjimo pojūčiais mokysis skirti geometrines formas, išimins jų pavadinimus; - lygins geometrines formas, skirstys jas į apvalias ir kamputas; - pažins bei pavadins geometrines figūras: apskritimą, trikampį, kvadratą, stačiakampį; - geometrines figūras lygins su aplinkoje esančiais daiktais; - dės geometrines figūras, kurdami įvairius statinius; - žais didaktinius, išmaniuosius žaidimus geometriniam vaizdiniam formuoti; - naudos žinomas formas piešiant, tapant, aplikuojuant, dėliojuant įvairius raštus, vaizduojant daiktus; - atpažins įvairias formas gamtoje.

<p>Skiria pagrindines spalvas ir atspalvius</p> <p>Gera orientuojasi erdvėje, laike</p>	<ul style="list-style-type: none"> - žinos pagrindines spalvas, atrinks vienos spalvos daiktus; - pasivaikščiojimų metu stebės gamtos spalvas įvairiais metų laikais, jas pavadins; - stebės tautodailės kūrinius, atkreips dėmesį į spalvų derinius; - eksperimentuos su dažais, išgaus įvairius atspalvius, bandys juos pavadinti, ieškos aplinkoje tokios spalvos daiktų; - stebės vaivorykštę, susipažins su spektro spalvomis, išsiaiškina, kokios jos. <ul style="list-style-type: none"> - skirs dešiniąją bei kairiąją rankas bei dešiniąją ir kairiąją puses; - jaus ir suvoks judėjimo kryptį (pirmyn, atgal, aukštyn, žemyn, kairėn, dešinėn); - žais žaidimus erdviniam vaizdiniam formuoti; - išmoks orientuotis stalo, popieriaus paviršiuje; - orientuosis erdvėje, supras sąvokas „ant“, „po“, „aukštai“, „žemai“; - mokysis nustatyti daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu: šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje, aplink, po ir pan.; - pradės suvokti praeitį, dabartį, ateitį; - skirs sąvokas šiandien, vakar, rytoj; - suvoks laiko sąvokas ir seką. - žinos metų laikų pavadinimus, apibūdins juos
<p style="text-align: center;">12. MENINĖ RAIŠKA</p> <p><i>Vertybinių nuostatų.</i> Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.</p> <p><i>Esminių gebėjimų.</i> Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.</p> <p>Reiškia savo mintis, idėjas, sumanymus dailės raiškos priemonėmis</p>	<ul style="list-style-type: none"> - savo jausmus, išgyvenimus išreiškia įvairiomis meninėmis priemonėmis; - noriai ir aktyviai dalyvauja meninėje veikloje; - tinkamai naudos piešimo priemones; - kurs ir komentuos savo kūrybą, išgyvens saviraiškos džiaugsmą; - tikės savo sėkme; - kalbės apie tai, ką pavaizdavo savo darbelyje; - noriai susipažins su lipdymo priemonėmis; - kurs įvairius darbelius koliažine technika; - pieš, aplikuos gamtos reiškinius, patirtus įspūdžius; - naudos piešimo priemones: spalvotus

	<p>pieštukus, flomasterius, tušą, akvarelę, šampukus, spalvotas kreideles;</p> <ul style="list-style-type: none"> - žais su smėliu, atrasdamas atspaudus; - braižys ant sniego įvairius siluetus; - įtvirtins gebėjimą plėšyti įvairios formos ir dydžio popieriaus skiautes; - pieš geometrines formas, savo plaštakos, pėdos kontūrus, apvedžios trafaretų formas, taip išgaus norimą piešinį, paveikslą; - išmoks kirpti žirkklėmis tiesias ir kreivas linijas; - tvarkingai naudos kljus, atliekant darbelį; - įtvirtins popieriaus lenkimo linijų gebėjimą; - puošyboje panaudos įvairią gamtinę medžiagą; - lipdys iš įvairių medžiagų: plastilino, molio, sniego, tešlos; - bandys iliustruoti grožinės literatūros kūrinėlius arba savo sugalvotus pasakojimus; - mokysis pajusti liniją, stebės spalvas, formas ir šią patirtį panaudos išgyvenimams, idėjoms reikšti; - kurs savitus ornamentus aplikuodami iš geometrinių figūrų; - intuityviai derins spalvas, sudarys kontrastus, sieks pasikartojančio ritmo ornamentuose.
<p>Geba išreikšti save erdvinėmis formomis</p>	<ul style="list-style-type: none"> - konstruos, statys, ir atras įvairias formas ir erdvės derinius, konstrukcijas; - volios, minkys, spaus molį, plastiliną, tešlą; - konstruos iš gamtinės medžiagos, papildys darbą kitomis medžiagomis: siūlais, plastilinu, sagomis, spalvotu popieriumi ir pan.; - lankstys iš popieriaus nesudėtingus lankstinius, juos puoš, panaudos žaidimams; - pratinsis saugiai ir taupiai elgtis su dailės priemonėmis ir medžiagomis.
<p>Geba dainuoti drauge su kitais vaikais ir vienas</p>	<ul style="list-style-type: none"> - laisvai judėdami eksperimentuos balsu, toniniais ir ritminiais dariniais; - aktyviai dalyvaus aptariant naują muzikinį kūrinį, atskleidžia turimą patirtį, išsako savo emocijas; - kartu su suaugusiuoju aptars dainos nuotaiką, poetinio teksto prasmę, dainos personažų charakterį, jausmus atspindinčią veido išraišką, kūno judesius, reikšmingiausius dainos momentus; - kartu su kitais vaikais atliks priedainį, pritaris pasikartojantiems dainos motyvams, pakartos dainos frazes; - kartu su kitais ir individualiai atliks vokalinius pratimus, pratinsis girdėti save ir šalia esančius, derinsis prie jų.

<p>Vaikas geba kartu su kitais (sinchroniškai) atlikti judesius pagal muziką</p>	<ul style="list-style-type: none"> -kartos įvairius suaugusiojo rodomus judesius; - imituos žaidimų personažus, keis judesius pagal muzikos charakterį, garsų stiprumą; - tyrinės, kurias kūno dalis galima ritmiškai judinti, kurios gali padėti išgauti ritminius garsus; - bandys išgauti ritmą nekeisdami kūno padėties erdvėje (linguodami, pritūpdami) bei judėdami erdvėje (žygiuodami, šuoliuodami ir pan.); - kartu su kitais vaikais atliks vienodo tempo ratelius.
<p>Žino ir naudoja muzikinio folkloro elementus</p>	<ul style="list-style-type: none"> -vaikai mokysis žaidinimų, kykavimų, lietuvių liaudies ratelių ir dainelių; - mokysis skaičiuočių, garsų pamėgdžiojimų, erzinių, skandavimų, gyvūnijos apdainavimų, liaudies dainų; - mokysis dialogo formos folklorinių dainelių; <p>Kartu su kitais vaikais rengs koncertus, vakarones, dalyvaus miesto renginiuose.</p>
<p>Vaikas geba žaisti ir šokti pagal įvairią muziką</p>	<ul style="list-style-type: none"> -eis rateliu susikibę rankomis, atliks suaugusiojo rodomus judesius, keis judesius pagal muzikos charakterį ir stiprumą; - mokysis atskirti mažiau kontrastingą muziką, garsų ir tylų grojimą, greitą ir lėtą tempą; - mokysis šokio figūrų, jas atliks derindamasis prie kitų vaikų; - šoks tautinius šokius, pajus tautos charakterį, susipažins su tautiniais kostiumais, raštais; - šoks su įvairiomis priemonėmis; kaspinais, lietučiais, skarelėmis, kamuoliais, gėlėmis, lankais ir t.t.
<p>Atpažįsta vaidybinės ir teatrinės veiklos žanrus aplinkoje ir naudoja veikloje</p>	<ul style="list-style-type: none"> -žiūrės stalo, lėlių teatro vaidinimus, patys įsijungs į veiksmą; - lankysis įvairiuose spektakliuose, juos aptars, pratinsis atpažinti ir įvardinti žanrą; - žais vaidmeninius žaidimus panaudodami lėles, kaukes, aplinkos daiktus; - dalyvaus darželio renginiuose.
<p>13. ESTETINIS SUVOKIMAS</p>	
<p><i>Vertybinių nuostatų.</i> Domisi ,gėrisi, grožisi aplinka, meno kūriniais ,menine veikla. <i>Esminis gebėjimas.</i> Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia , suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius dalijasi išgyvenimais, išpūdžiais.</p>	

<p>Geba stebėti aplinką, kaupti žinias ir išpūdžius, panaudoti juos kūryboje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pastebės gamtos formų, spalvų, linijų įvairovę bei harmoniją. - nuolatos atnaujins savo grupės aplinką estetiškais darbeliais bei piešinukais. - pastebės papuoštą aplinką, pasakys kas jam gražu. - vartydamas knygeles iliustracijose atras realų ar fantastinį pasaulį, apibūdins savo pojūčius. - lankysis parodose, muziejuose. - vertins matomus meno, tapybos kūrinius. - išskirs ir apibūdins kai kurias jų detales. - grožės savo ir kitų dailės kūryba, pastebės kiekvieno savitumą, individualumą. - domės draugų idėjomis, jas perteiks savaip. - atrastą aplinkos grožį perteiks kūrybiniame procese.
<p>Vaikas geba įsiklausyti į melodiją, pajusti muzikinio kūrinio tempą, dinamiką, išgirsti ir išskirti atlikimo ypatumus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - įdėmiai klausysis įvairaus žanro kūrinių. - pajus ir išgyvens muzikos skambesio grožį. - pajaus estetines muzikinių kūrinių savybes ir jomis gėrėsis. - laisvai jausis skambant muzikai, spontaniškai improvizuos pagal muzikinio kūrinio tempą, dinamiką. - gebės apibūdinti ir vertinti muziką. - klausydamas įvairios muzikos mokysis skirti muzikos žanrus. - pratinsis perteikti jausmus, išgyvenimus patirtus klausantis muzikos.
<p>Geba pasidalinti išpūdžiais apie savo, draugų ar profesionalų vaidinimą</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vaidins patys, stebės draugų vaidinimus. - pratinsis papasakoti tai, ką patyrė, jautė vaidinimo metu. - pratinsis teigiamai priimti kitokią nuomonę apie jo vaidmenį. - bandys vertinti, analizuoti savo sukurtą vaidmenį, pasiekimus. - gebės trumpai atpasakoti matyto spektaklio eigą, veikėjus, siužeto esmę.
<p>Saugoja ir puoselėja kultūrinės vertybes</p>	<ul style="list-style-type: none"> - švęs kalendorines šventes. - susipažins su lietuvių liaudies tradicijomis, papročiais, amatais. - ruošis ir dalyvaus mugėse. - mokysis lietuvių liaudies dainelių, eilėraščių, šokių, žaidimų, patarlių, kuriomis praturtins aktyvų kalbos žodyną. - puoselės meilę tėvynei.

<p>14. INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p> <p>Savarankiškai pasirenka ir plėtoja norimą veiklą</p> <p>Geba įsitraukti į suaugusiojo pasiūlytą veiklą bei ją plėtoti</p> <p>Ieško įvairių sprendimo būdų padedančių įveikti iškilusias kliūtis</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nuolat ką nors veiks, laisvai judės aplinkoje. - pats rinksis patinkančią veiklą ir ją plėtos vienas ar su draugais. - pradėtą veiklą ar žaidimą užbaigs iki galo, kad ir po pertraukėlės. - pats planuos ir organizuos žaidimą. - veiklos plėtojimui panaudos įvairias priemones. - noriai išbandys suaugusiojo pasiūlytą veiklą ar žaidimą. - lengvai pereis nuo savaiminės prie suaugusiojo pasiūlytos veiklos. - gebės ją savarankiškai, išradingai plėtoti. - bandys įtraukti suaugusiųjų ar vaiką į savo veiklą. - atkakliai sieks užsibrėžto tikslo, veiklos rezultato. - susidūrus su sunkumais kreipsis į suaugusiųjų. - nuolat kels klausimus „kodėl“ ir įvairiais būdais ieškos atsakymų. - gebės turimas žinias panaudoti priimant tinkamus sprendimus. - prireikus sukaups jėgas, valią ir ištvermę.
<p>15. TYRINĖJIMAS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą), mąsto, samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p> <p>Tyrinėja, atranda daiktų bei reiškinių įvairovę</p>	<ul style="list-style-type: none"> - išbandys įvairius tyrinėjimo būdus. - aplinkoje pastebės dėsningumus ir sąsajas, aiškins juos, tyrinės įvairius ryšius. - eksperimentuos savo pojūčiais: įsiklausys, išžiūrės, užuos, lies, ragaus, stebės atsiradimą,

<p>Geba naudotis įrankiais, priemonėmis išmaniosiomis technologijomis</p>	<p>pokyčius.</p> <ul style="list-style-type: none"> - įžvelgs, aiškinsis, kam daiktai skirti ir iš ko jie padaryti. - eksperimentuodami ir darydami atradimus, išmoks naujų sąvokų. - tyrinės aplinką ir daiktus norėdamas išsiaiškinti, kaip kas nors kinta, kas iš ko padaryta, kokios objektų savybės, galimybės. - bandys sieti priežastį ir pasekmę, vertins problemos sprendimo būdo efektyvumą. - tyrinės atkreipdamas dėmesį į detales, pastebėdamas daiktų požymius. - pastebės ir komentuos padarinius. - spėlios „kas atsitiks, jeigu...“ ir bandys įvairias galimybes. - sudarys daiktų sekas pagal pasirinktą ar pasiūlytą požymį: lygins, grupuos, skaičiuos, matuos. - domėsis kaip anksčiau gyveno žmonės ir kaip dabar. - mokysis skirti visumos ir dalies santykius: žmogus ir jo veidas, juostos raštas ir jo elementai ir pan. - bandys perprasti nuoseklumo ryšius. <ul style="list-style-type: none"> - ras įvairių grupėje esančių daiktų pritaikymą. - nepavykus imsis kitokio eksperimentavimo su priemone būdo, ras alternatyvų problemos sprendimo būdą. - išbandys įvairias techninių žaislų galimybes. - veiklai naudos įvairius įrankius bei priemones. - tyrinėjimui, pasaulio pažinimui naudosis išmaniosiomis technologijomis
<p style="text-align: center;">16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams sunkumas bei iššūkiams įveikti.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Atpažįsta ką nors veikiant kilusius sunkumus bei iššūkius, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</p> <p>Įžvelgia, atpažįsta problemą</p>	<ul style="list-style-type: none"> -drąsiai imsis nežinomos veiklos; -atpažins problemą su kuria susidūrė; -gebės pasakyti kas ne taip, neveikia, blogai ir pan.; -iškilus sunkumams klaus kaip juos įveikti; -gebės planuoti problemos sprendimo būdus; -atpažins kada problema jau išspręsta.

<p>Savitai sprendžia iškilusias problemas</p>	<ul style="list-style-type: none"> - veikdamas dažnai klaus: „Ar gerai darau?“, „Kaip daryti?“ ir pan.; - susidūręs su sunkumais prašys pagalbos; - stebės ką daro kiti vaikai probleminėse situacijose, kopijuos jų elgesį; - ieškos informacijos įspėti sunkumų priežastį; - numatys pasirinkto sprendimo rezultata; - žiūrėdami filmukus su bendraamžiais ir suaugusiaisiais komentuos problemos sprendimą
<p style="text-align: center;">17. KŪRYBIŠKUMAS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Savitai reiškia savo sumanymus įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai jas įgyvendina.</p> <p>Geba išvelgti problemas ir originaliai, netikėtai jas spręsti</p> <p>Geba išreikšti save unikaliais būdais</p> <p>Geba plėtoti savo interesus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - domėsis naujais, nežinomais, sudėtingais dalykais; - drąsiai, savitai eksperimentuos, nebijos suklysti, daryti kitaip; - kels probleminius klausimus, diskutuos, svarstys, įsivaizduos, fantazuos. - aktyviai reikš savo idėjas įvairioje veikloje; - noriai kaups potyrius ir įspūdžius, sėdamasis įkvėpimo kūrybai; - drąsiai veiks, darys savaip; - išvelgs naujas įprastų daiktų ir reiškinių savybes ir jas pritaikys veikloje; - sugalvos įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų; - pasiners į kūrybos procesą, įsivaizduos, fantazuos; -ieškos atsakymų, netikėtų idėjų, kurs variantus, savaip pertvarkys, pritaikys -supras ir atliks vis naujų, nežinomų dalykų; -džiaugsis savitu veikimo procesu ir rezultatu.
<p style="text-align: center;">18. MOKĖJIMAS MOKYTIS</p> <p><i>Vertybinė nuostata.</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.</p> <p><i>Esminis gebėjimas.</i> Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.</p>	

<p>Geba ieškoti naujos informacijos</p>	<ul style="list-style-type: none"> - domėtis knygelėmis, paveikslėliais; - aktyviai klausinėt norėdamas sužinoti daugiau; - aktyviai tyrinėt aplinką, naujus daiktus, jais domėtis, veiks norėdamas juos iširti; - savarankiškai susiras nesudėtingą informaciją knygelėse, enciklopedijose ar naudodamas išmaniąsias technologijas; - pritaikys žinias ir gebėjimus pasikeitusiose situacijose; - ieškos atsakymų į rūpimus klausimus, klausdamas bendraamžių ir suaugusiųjų; - klausys skaitomų informacinių tekstų.
<p>Aktyviai mokosi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - gebės aptarti padarytus darbus, pasakyti ką išmoko ir kaip mokysis toliau. - klausinėdamas, stebėdamas mokysis naujų veiklos rūšių - žaidimo, meninės, fizinės ir kt. veiklos elementų; - stebėdamas aplinką, bendraamžius mokysis veikti su naujais daiktais, naudos juos pagal paskirtį; - žais stalo loto, didaktinius žaidimus, dėlios dėlionės; - mokysis mintinai eilėraščių, dainelių, pagal iliustracijas gebės atpasakoti nesudėtingą pasaką; - dalyvaudamas nežinomuose kūrybiniuose žaidimuose kopijuos, mėgdžios kitus; - kalbėdamas aiškiai išsakys ką veiks toliau, kaip tai darys; - panaudodamas gautą informaciją gebės planuoti veiklą; - ieškos kūrybinių žaidimų, kur galės improvizuoti.

Temos vaikų gebėjimams plėtoti pasirenkamos atsižvelgiant į vaikų pateiktas idėjas, metų laikus, kalendorines šventes, įstaigos, grupės tradicijas, tėvų pasiūlymus, temas kylančias spontaniškai ir kt.

XVII. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Lopšelyje-darželyje ikimokyklinio ugdymosi pasiekimų vertinimas suprantamas, kaip nuolatinis informacijos rinkimas ir jos panaudojimas, nustatant vaikų daromą pažangą, koreguojant, tobulinant ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbo būdus ir metodus.

Nuolatinis ir sistemingas vertinimas padeda išvelgti vaiko galimybes, nustatyti problemas ir spragas, diferencijuoti ir individualizuoti ugdymąsi. Ugdymo pasiekimų vertinimas grindžiamas šiuolaikine mokymosi samprata, amžiaus tarpsnių psichologiniais ypatumais, individualiais vaiko poreikiais, atinka ugdymosi tikslus.

Ikimokyklinio ugdymosi pasiekimų vertinimo tikslas – padėti vaikui sėkmingai ugdytis, bręsti kaip asmenybei, kaupti informaciją apie jo pasiekimus ir daromą pažangą, kad būtų galima koreguoti ugdymo procesą, priimti pagrįstus sprendimus, sudaryti sąlygas tėvams (globėjams) tapti lygiaverčiais vertinimo partneriais, be to, gauti grįžtamosios informacijos, kuri padėtų įvertinti lopšelio-darželio sėkmę.

Ikimokyklinio ugdymosi pasiekimų vertinimo uždaviniai – padėti ikimokyklinio ugdymo pedagogui išvelgti vaiko ugdymosi galimybes, pasiekimų lygmenį, nustatyti spragas ir problemas. Planuojant ugdymo procesą, pasirinkti tinkamiausią turinį, formas, būdus ir metodus, individualizuoti ugdymą, suteikti tėvams (globėjams) informaciją apie vaiko ugdymąsi, stiprinti ryšius tarp vaiko tėvų (globėjų) ir įstaigos.

Vertinimas bendradarbiaujant. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas planuoja individualius susitikimus su tėvais (globėjais) jiems patogiu laiku ir dalyvaujant vaikui, tėvams (globėjams) bei ikimokyklinio ugdymo pedagogui, aptaria vaiko pažangą, įgytus gebėjimus.

Svarbiausi ikimokyklinio ugdymosi pasiekimų vertinimo principai

Vertinimas grindžiamas šiuolaikine ugdymo ir ugdymosi samprata, amžiaus tarpsnių psichologiniais ypatumais, vaiko poreikiais, individualiomis galiomis, gebėjimais.

Vaiko pasiekimai ir pažanga stebima ir fiksuojama pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, kuriame išdėstyta aštuoniolika vaiko ugdymosi pasiekimų sričių su esminėmis nuostatomis ir gebėjimais, kuriuos vaikas įgyja iki šešerių metų.

Vertinant remiasi gerai susiformvusiais gebėjimais ir siekiama ugdyti prasčiau susiformvusius gebėjimus.

Vertinama individuali kiekvieno vaiko pažanga, jo dabartiniai pasiekimai lyginami su ankstesniais.

Remiasi įvairiais vertinimo šaltiniais.

Atsižvelgiama į vaiko augimo, ugdymo bei ugdymosi sąlygas šeimoje.

Vaiko ugdymosi pasiekimai - tai vaiko įgytos vertybinės nuostatos ir gebėjimai iš aštuoniolikos ugdymosi sričių.

1 – 6 metų amžiaus vaiko ugdymosi pasiekimai vertinami du kartus per metus informacinės sistemos „Mūsų darželis“ skiltyje „Pasiekimų žingsneliai“ vertina grupės ikimokyklinio ugdymo pedagogas. Vaiko ugdymosi pasiekimus vertinti padeda lopšelio-darželio pedagogas, psichologas, logopedas, meninio ugdymo mokytojas.

1 – 6 metų amžiaus vaiko ugdymosi pasiekimų dokumentavimas vykdomas pagal lopšelio-darželio nustatytą tvarką.

XVIII. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Rengėjų grupės vadovė prof. dr. Ona Monkevičienė, spausdino UAB „Baltic Printing House“, 2015.
2. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2014 m.
3. Geros mokyklos link. Vilnius, 2015.
4. Szarkowicz D. L. Stebėjimas ir refleksija darželyje. South Melbourne, 2006.
5. E. Adaškevičienė Vaikų fizinės sveikatos ir kūno kultūros ugdymas. Klaipėda, Klaipėdos universiteto leidykla, 2004.
6. Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“.
7. NŠA projekto „Inovacijos vaikų darželyje“ metodinė medžiaga, 2020.
8. I. Jonaitienė, Sveika ir saugi gyvensena darželyje-mokykloje, leidykla Lucilijus.
9. S. Saviečienė, J.V. Vaitkevičius, Vaiko sveikata ir saugumas darželyje. Šiauliai, Raštekla.
10. Z. Birontienė, A. Budreikaitė, Ikimokyklinio amžiaus vaikų olimpinio ugdymo programa, leidykla „Utenos Indra“, 2014.
11. Ankstyvojo ugdymo vadovas/O. Monkevičienė. Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
12. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Vilnius Švietimo aprūpinimo centras, 2014 m.
13. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
14. Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 „Dėl valstybinės švietimo 2013-2022 metų strategijos patvirtinimo“.
15. Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569 patvirtinta Vaiko gerovės valstybinės politikos koncepcija Žin., 2003, Nr. 52-2316.
16. Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. kovo 17 d. nutarimas Nr. XI-1281 „Lietuvos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas“.
17. A Juodaitytė Socializacija ir ugdymas vaikystėje. Vilnius: Petro ofsetas, 2002.
18. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-2667 patvirtinta „Gabių vaikų ir jaunuolių strategija“.
19. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 7 d. įsakymas NR. ISAK-179 „Dėl rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos patvirtinimo“.
20. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa, LR švietimo ir mokslo ministro patvirtinta 2006 m. kovo 17 d. įsakymu Nr. ISAK-494.
21. L. Bulotaitė, V. Gudžinskienė, O. Monkevičienė, D. Jakučiūnienė, Gyvenimo įgūdžių ugdymas ikimokyklinis amžius, Vilnius: 2004.

